

VÄLIS-EESTI

Nr. 3

1936

Väliseestlased - ärimehed!

Astuge ühendusse eesti töösturitega
ja eksportööridega.

Nõudke andmeid
Kaubandus - Tööstus-
kojal, aadressil: Pikk
t. 20, Tallinn, Estonia.

**Tellige ja levitage
kodumaa saadusi!**

Soodsam ostukoht väliseestlastele
on

„PÄEVALEHE“

raamatukauplused, kirjanduse- ja paberilaod.
Tallinnas, Suur Karja tän. 23 ja Pikk tän. 2.

SOOVITAME SUURES VALIKUS:

Kõiki eestikeelseid raamatuid,
maakaarte, linnaplaane ja vaalekaarte.
Riigi- seltskonnategelaste päevapilte ja postkaarte.

Kõigi Eestis ilmuvate ajakirjade peale tellimiste vastuvõtmine.
Tellige ainult meie kaudu Eesti algupärast- ja tõlkekirjandust.

Tellimiste täitmise asjatundlik, kiire ja korralik.

Tallinna Eesti Kirjastus-Ühisus.

Tallinn — Eesti, Pikk tän. 2, oma telefoni keskjaam 428-83.

Ü/K. EESTI RAHVAPANK

TALLINN, S. KARJA NR. 19.
TELEF. 425-55.

Toimetab kõiki panga operatsioone nii liikmetega kui
:: ka võõrastega. ::

Ostab ja müüb välisraha ja igasuguseid kindlaprotsendi-
:: lisi väärtpabereid. ::

Mis sünnib Eestis?

Kodumaa elust toob pildirikkaid mitmekesiseid kirjutusi Eesti juhtiv ajakiri

„HUVITAV ŽURNAAL“

Selle ajakirja kaudu kohtate oma tuttavatega ja sugulastega kodumaalt, seal näete Eesti kaunist loodust ja tuntud inimesi.

Tellides ühes postikuludega 1 USA dollar aastas (4 Eesti krooni). Tellimised saata aadressil: Lehemeeste Kirjastus. Tallinn, Vene 13-2. Postkast 23. Estonia.

Väliseestlased!

Külastades suvel kodumaad,
külastage ka Pärnut,
Eesti kaunimat supel- ja suvitus-
paika!

Üksikasjalisi andmeid ja kirjan-
dust Pärnu kohta saab adressil:

Pärnu, Supelinspektorile.

PÄRNU

oma looduslikkude ravi-
vahenditega **tervismu-
daga** ja **tervisrabaga**
on juba ligi 100 aastat
tuntud Eesti parima kuur-
ordina. Päikesepaisteli-
ne, tuulest kaitstud su-
pelrand. — Mitmekesised
lõbustused. Sümfoonia
kontserdid. Elu Pärnus
on odav. Eriti odavad on
hinnad juunis ja au-
gustis:

14 päeval. ravi kr. 68.—
21. " " " 95.—
28 " " " 126.—
ühes täielise ülalpidami-
sega, arstiabiga ja ter-
visvannidega.

Esimesena Eesti ajakirjanduses
ilmub naiste ja kodude kuukiri

Maret

Vase-sügavtrükis.

Kaasas mustri- ja lõikeleht.

Iga väliseestlane telligu omale Eesti loetavaim ja popu-
laarseim naiste ja kodude kuukiri. — Tellimise hind välis-
maale aastas Eks. 7.— ehk \$ 1,85 (Soome, Lätti ja Leetu
Kr. 3,50).

Toimetus ja talitus: Eesti, Tartu, Lossi t. 7, tel. 15-20.

VÄLIS-EESTI

VÄLISEESTLASTE AJAKIRI

MÄRTS, 1936

Nr. 3.

8. AASTAKÄIK

Meie kodumaa.

Peeter Grünfeldt.

SR6652

Sa meie vanemate vana maa,
kus nad kord palju palehigi valand,
nüüd oled nende pärandusena
ju igal alal võidujooksu aland.
Su põllud meile vilja annavad,
su pojad-tütred vihke kannavad,
sa kosuda võid jälle vabana
kui meie vaba rahva vaba kodumaa!

Maailmas leidub palju kauneid maid,
maid viinamarjadega, palmidega,
sa imetleda võid maid ilusaid,
kuid sa ei armasta neid südamega.
Ühtainust maad sa armastada võid,
maad, kus sa ema rinnapiima jõid,
maad armsaimat ja kõigest kallimat —
me oma põhjakaarte Eesti kodumaad!

Sind Jumal kaitsku, kallis kodumaa,
et vabaks jääks me maa ja meie meri,
ei elada või meie sinuta,
su oma on me elu, vara, veri.
Mis iial toome sulle, olgu hää,
sa meie oma oled, selleks jää!
Ei leidu armsamat ja kallimat!
Suur Jumal, õnnista me kodumaad!

KODUMAAD KÜLASTAMAS.

Eesti edukas areng viimastel aastatel. — Pealinna välise ilme muutumine. — Eesti supelrannad sammuvad kuulsuse teed. — Tööstuse suur tõus. — Evolutsioon sisepoliitikas.

Dr. R. Peets.

„Kodu poole! Kodu, magus sõna, süda, sinna igatse“, nii laulab iga eestlase süda, kes viibib võorsil. Ja kindlasti ei kahetse ükski väliseestlane, kui on sooritanud mõne aja tagant nii mitmeti tülika ja kuluka sõidu kodumaale. Sünnikoht on see, kust ammutab inimene uut jõudu ja elutahet võorsilolekuks. Tuuakse kaasa uusi muljeid, ning värskendatakse vanu mälestusi kuldsest nooruspõlvest.

Ja miks mitte sõita kodumaale külla, kui sind täidab teadmine, et võid seal nüüd vabalt lauldes rinda paisutada, sest meie isa-de maa on iseseisev, vaba eestlaste maa.

Ei ole vast huvita neile lugejaille, kes kauemat aega pole Eestis käinud, teadlik olla uuendustest, mida kodumaal ränduri silm võib tähele panna.

Nende ridade kirjutaja viibis Eestis 1931. aastal, ja viimast korda möödunud suvel. Vahepealsed 4 aastat on osutunud kodumaa suhtes pöördelaastaks. Kõikjal näeb silm edu, olgu see linnas või maal, olgu tööstuses, kaubanduses või vaimuelu avaldustes.

Juba kodumaa väline ilme on muutunud. Roomas lõhutakse uusi linnajagusi, et päästa muinsusi; Tallinn eemaldab kõik näotu, et sellest välja koorida meie väärtuslikud ajaloolised ehitised, tornid, müürid jne... Lõhutakse kõdunu, et asemele püstitada otstarbekohast ning moodsat. Linna süda omab varsti nägusa välimuse, kui uuendajatel leidub tahet ja ainelist jõudu paberilepandud kavatsuste teostamiseks. Veel segab vaksalieelsel kaunil tornideväljal vaatleja naudingut nii mõnigi linnamüürile toetuv maja; auto-tankide töökojad on linna suursugusele rohelisele vööle otse jalus; koguni Jaani kiriku olemasoluõigus keset Vabadusplatsi saab väga küsitavaks väljastatlnuka silmas... Aga küllap aeg kõik asjad korraldab!

Pealinna ümbruses on märgata samuti hoolitsevat kätt. Rand Kadriorust Piritani on kujunenud meeldivaks jalutuskohaks, ja, kui kindlustada mere äär, võib Tallinn astuda oma kauni rannaga Euroopa esmajärguliste kuurortide sekka, kusjuures Piritani etendab suurt osa pealinna väärtuste kompleksis. Pirital on kõik mõnusused, mida leiame muude riikide supelrandades. Pirital on liiva ning, kui helendab päike, võib igal kellaaajal supelda, kartmata kurja mõõna kummutamist, nagu tundsin seda ise Biarritzis ja San Sebastianis, kus supelda võib vaid kõie otsas kõlkkudes või olles alaliselt silmas peetud erilistest valvuritest, kelle vile ja punane rätt sind kuigi kaugele rannast ei lase.

Tallinnale rühivad hoolega järele kõik teised linnad ja kuurordid — viimaste seas esmajoones Pärnu. Eestis on liiga palju ilusaid kohti, et neid suudetaks ühetaoliselt välja ehitada praeguseaja nõuete kohaselt. Kuid tahtmisist ja kavatsusist ei näi olevat puudust.

Liiklemiskorraldus Eestis köidab eriliselt tähelepanu. Raudtee on kilomeetrite poolt märksa pikemaks venitatud ja maanteed seatud korda. Liikusin autoga kodumaa teedel sama kiirelt kui näiteks Saksamaal Frankfurdi ja Berliini vahelisel teelal. Ainult kraaviskäimise võimalusi on Eesti teedel rohkem, seda nimelt nende lõputa käänakute tõttu. Ka tekitab vihmane ilm teele libeda mudakorra. Eriliselt hädadohtlikuks osutub Tallinna—Pärnu maanteel Hallivanamehe kurvi piirkond, mis sugune osa teest vähemagi saju puhul ka kõige aeglasemalt liikuva sõiduki kraavi tirib. Osutusin ise üheks õnnelikuks kraaviskäijaks tollel kurjal käänakul. On alustatud otsejoonelise Tallinn-Riia magistraalte ehitusega. Jääb vaid soovida, et see tee valmiks kiiremini ettekatvatsetud ajast. Hea autotee meelitaks kindlasti välismaa auto-

sportlasi külastama sagedamini Eestit ilusatel suvekuudel.

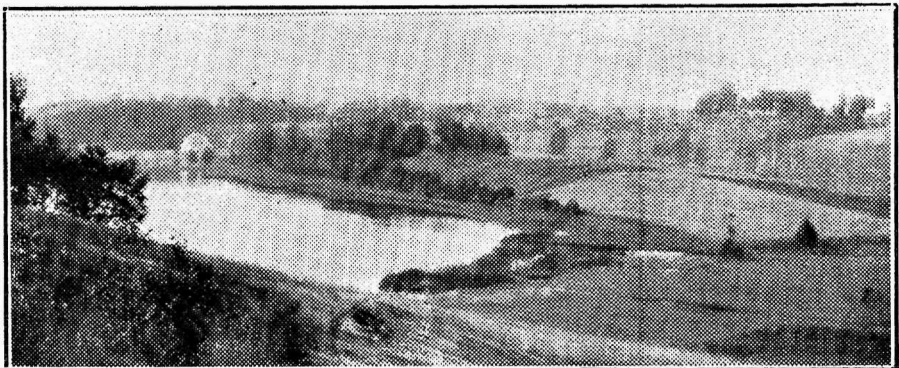
Kodumaal viibival eestlasel tuleb kahetseda vaid ühte asjaolu: Eesti lühikene suvi on puhkusajaks kõigile ja selle tõttu on inimesed laiali igas maailmakaares ning kõik meie kultuurasutised suletud. Millise rõõmuga külastaks kojujõudnu kas või kordki kodumaa teatrit ja kontserte. Kuid ta peab paratamatult leppima vaid nende hoonete vaatlemisega, millede seinte taga pulbitseb talikuudel meie kultuurelu. Sõprade kaudu võetakse kaasa teadmine, et ka neis asutisid edu tähe all elatakse. Teater rahvustub, muusika rahvustub, kõik muutub omapäraseks ja koduseks.

Eesti tööstuses tekivad järjest uned alad, kusjuures saadused on sageli võistlusvõimelised vastavate välismaa esemetega. Võtame, näiteks, meie pesu- ja riidetööstuse. Eriti esimese suhtes tuleb soovitada kodumaale sõitjale oma kohvreid mitte piinata. Pigemini tuleks täita kodumaa tööstureilt hangitud vastupidavad kohvrid kodumaalt lahkudes sealse kaubaga: sokkidega, trikoopesuga, naiste siidtrikoopesuga jne. Jättes puudutamata meie kalevi- ja puuviljalase riide tehased, mille saadused üldiselt tuntud, tuleb mainida, et kodumaa turul ei puudu enam ka omamaa tööstusist tulevad piasasjad, nagu nõöbid, niidivärtnad, laste mängukannid jne., mille sisseveole kulutati veel hiljuti suuri summasid. Üldine tõus väljaveokaubanduses püüab ühtlasi tõendada, et eesti saadused on kvaliteedilt kõrgel tasemel. Välisurgude intensiivsem organi-

seerimine aitaks väljavedu veelgi suurendada. Võõrsilviibivad eesti ärimehed võiksid kahetsemata katsetada ka kodumaa saaduste turustamisega. Kvaliteedilt ei jäta kaubad hätta, kui ainult hind, kauba kohale jõudes, võistluseni küünib. Nimelt on kodumaa kaupade hindade suhtes märgata mingisugune paradoks: Eestis on elu väga odav ja tööstussaadused mitte kallid, — välisurule jõudes ei suuda samad saadused hinnalt sageli võistelda mõne teise, kõrgema valuutaga maa samalaadsete esemetega!

Loetletud näited tõendavad, et sisepoliitiliselt on kodumaal jõutud ajajärku, kus püütakse arendada riigielu tervikuna, see tähendab, mitte eesõigustades üksikuid rahvakihte ega riiki kandvaid üksikuid tööstusalasid, nagu see oli veel hiljuti kombeks endiste poliitiliste parteide valitsemise ajal. Kindlasti jäädakse ka tulevikus sellele arusaamisele, et väike Eesti, kus elamas väevalt 1.200.000 elanikku, ei tohiks tunda vajadust suurte sõnade järele oma juhtidelt, vaid peaks ootama neilt tegusid. Maa peab teotsema kõigil aladel ühtlaselt intensiivselt, kui soovib olla õnnelik ja kui tahab kindlustada kestvalt oma iseseisvuse. Meie väike kogu rahvast ei tohiks vajada oma seisukorra parandamiseks ja uuendamiseks ühtegi revolutsioonilist akti, ükskõik kust poolt see ka ei oleks mõeldud. Õnnelikul kombel on antud praeguse valitsuse poolt tõuge, mis on pannud liikuma kogu rahva enesearendamise suunas. Evolutsioon igal alal, mitte aga revolutsioon!

Marrakech, 12. veebruaril 1936.

Vaatamisväärsusi turistidele Eestis.
Rõuge maastik.

OMA SAAR.

Vastuväited Joh. Maide mõtetele tervishoidliku koloonia soetamises.

Alfred Tamm.

„Oma saart mina aga ei leia,
Mu unistust ilusat . . .“

Gustav Suits.

„Välis-Eesti“ eelmises numbris võtab Joh. Maide uuesti üles Eesti asumaade küsimuse, soovitades seekord koloniaalmaade soetamist tervishoidlikel ja kliimaatilistel põhjustel.

Hra Maide on geograaf. Ja ta tunneb muidugi oma ala. Sellejärele, kui ulatuslikumad soovitused tema eelmises kirjutuses Eesti koloniaalpoliitika kohta, mis ilmus „Välis-Eesti Almanakis“ nr. 11 ja 12 1933. a., tekitasid rohkesti vaielusi, esineb ta seekord tagasihoidlikumate ettepanekutega.

Oma kirjutuses toob ta rea andmeid Eesti temperatuuri, sademete, tuulte jne. kohta, mis meie Eesti kliimast ei anna head pilti. Kahjuks ta ei võrdle neid andmeid teiste põhjamaade, Skandinaavia riikide ja Inglismaa omadega, vaid kinnitab, et pole küllalt õnnelikult välja kujunenud meie kliima elementide kombinatsioon. On ju rahvaid, kes elavad veel halvemates kliimatingimustes, kuid siiski on hästi kohanenud oma maal ja ei igatse midagi paremat. Armastavad oma tuuli, udu ja vihmasadusidki.

„Oma saarele“, kus ei mässu tormid ega puhu tuuled, kus taevast säravas päikeses alati mahedalt siniselge, kuhu võiks sõuda varjule, puhkama, kosutama haavu, mis saadud möllaval elumerel, sellisele pelgupaigale leidub ruumi tegelikult iga inimese unistustes. Aga ka Gustav Suits, kes need inimsüdame ohked valanud oma unustamatusse, samanimelisse laulu, manitseb laulu viimases riimis, et sellist saart leida on võimata.

Sama tuleb ütelda ka hra Maide saare suhtes. Lugenud tema ettepaneku põhjendusi, ei saa nendega kahjuks nõustuda.

Selliste küsimuste hulgas, mida hra Maide oma ettepanekus on jätnud lähemalt valgustamata või puudutab vaid pealiskaudselt, esineb tähtsamana see, kas saare omandamine Vahemeres on läbiviidav ka praktilisest seisukohast. Et midagi osta, rentida

või saada kingituseks, peab eeldama, et on head tahet ka müüjal või kinkijal. Selles asjas ei saa olla nii optimistlik, nagu on seda hra Maide. Praegused kõigiti ebastabiilsed poliitilised olud Vahemere maadel, eeskätt ka Hispaanias, lubaksid vaevalt mõelda koloonia asutamisele selles piirkonnas. Kui täna midagi saakski, võib see minna käest juba homme.

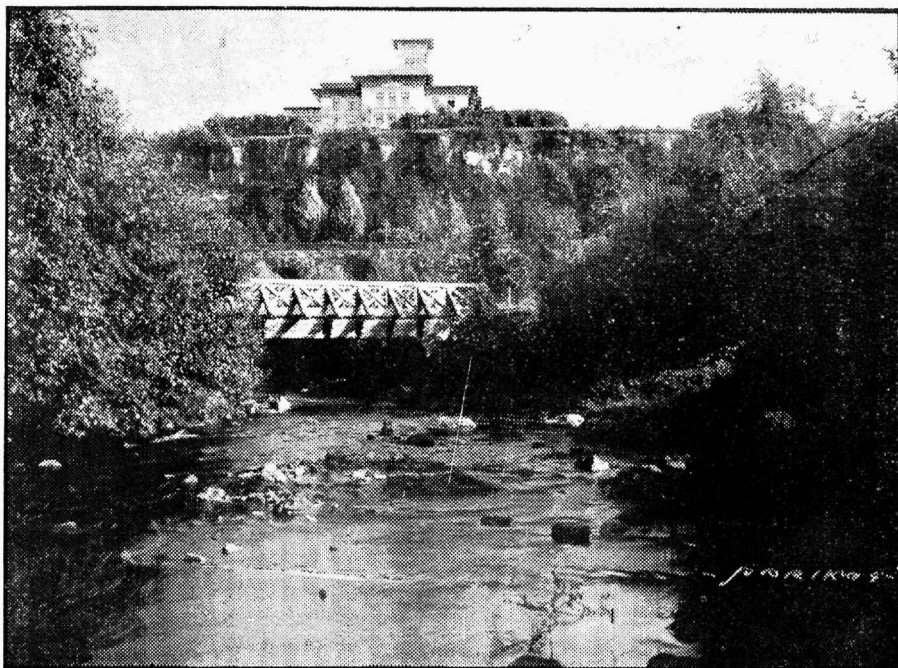
Majandusmehe silmale aga võib esildatud koloniaalsaare plaan näida isegi utopiilisena. „Segaaktsiaseltsil“, kes kogu ettevõtet juhiks, tuleks võidelda otse ületamatute majanduslikkude raskustega. Ka ideaalses kliimas tuleks haigetele ikkagi ehitada ravilaid, luua korralik ühendus toitainete ja muu varustuse saamiseks mandriga, soetada saarele minimaalsedki kultuurimõnud, töövõimelistele haigetele tegevust, tulevad asutada koolid lastele jne. Lisaks kõigele tõusevad suureks ühendusepidamise kulud kodumaa ja koloniaalsaare vahel, kui võrra lähedal viimane ka ei oleks. Et selliseid kulusid katta, ei aita väikesest koloniaalsaarest, vaid oleks vaja suurt asumaad, mis oma saaduste hulgaga võiks kujuneda küllaldaselt tulutoovaks, et riigil ei pruugiks talle juurde maksta.

Kui aga tingimata tahta ainult mingit tervishoiukolooniat väljaspoole Eesti piire, siis oleks küll loogilisem, odavam ja ka otstarbekam, kui saavutataks kokkulepe Poolaga, kellel teatavasti suurepärased kosumisvõimalused kopsuhaigetele Tatra mägedes, kus on viibinud omal käel tervisparandusel juba nii mõnigi eestlane.

Vaesusetunnistust Eestile oleme püüdnud anda kõige rohkem meie ise. „Seal on hea, kus meid ei ole“. Nende suhtes aga, kes Eestist välja rännanud ka isegi tervislikkudel kaalutlustel, võib ütelda, et niipalju, kui teada, pole keegi nendest Eesti kliimat tagantjärele siunanud niivõrd halvaks, nagu teeb mõni eestlane kodumaal. Sest väljas viibides saab „perspektiivi“.

Asjaolu, et eestlane neab oma eluümbrust, pole iseenesest küll mingi uudis, sama

Vaatamisväärsusi turistidele Eestis

Oru loss Toilas — Riigivanema uus suveresidents Viru ranniku Ilusamas osas.

teevad ka teiste rahvuste liikmed. Näit. „Londoni udu“ vannuvad seitse miljonit Inglise pealinna elanikku. Aga nad siiski lepivad ja isegi hooplevad temaga. Teises miljonitelinnas New Yorgis, kus ka nende ridade kirjutaja on elanud aastaid, on samuti „niiske kliima“, mille tõttu iga kolmas elanik põeb reumat. Pealegi pole tervishoiuolud hulkadele New Yorgis sugugi hiilgavamad, kui Eestis — ehkki päikest on seal ülearu. Lähema tutvumise järele Balaaridega võib ka seal ilmnedagi mingi ettenägematu põhjus, miks nad ei kõlba eestlasele tervishoidlikult.

Vähemalt „teoreetiliselt“ on Eesti kliima eestlasele siiski niivõrd hea, et meil kellelgi ei tarvitseks surra tiisikusse. Et ta seda veel pole tegelikus elus, on loomulik ja mõistetav. Tervishoiuolud Eestis on juba tunduvalt paranenud ja paranevad veelgi. Ka tänini iga tiisikus- või reumahaige, kes

aegsasti saanud korralikku arstiabi, on suutnud terveneda kodumaal.

Tervishoidliku koloonia asutamisel võiks pealegi kujuneda olukord, kus mõnele reumahaigele, kelle transporteerime kuskile Balaaridele, tuleks transporteerida järele ka Haapsalu muda...

Oleks meie kliima tõesti niivõrd halb ja talumatu, nagu väidetakse, osutuks meil raskeks reklaamida omi suvitiskohti ka välismaalastele.

Teostagem „oma saar“ kodus. Ta on meile päikesepaisteline küllalt. Ka Vahe-mere vesi ei karasta ega tervenda suplemisel rohkem, kui kodumaa mudavannid. Ja mis kõige elulisem, — meie oma päikene on armsas. Oleme harjunud temaga, — ka siis, kui ta on pilves. Kui ta oli pilves aastasadu. Ärgem unustagem seda. Rahvas saab kasvada, tugevneda ja laiuda ka kodus.

**Järgmises „Välis-Eesti“ nr.-is jätkab
Joh. Maide asumaade küsimust.**

Rändur Uus-Meremaal III.

UUS-MEREMAA TÖÖLISTE RIIGINA.

Pühapäev – päästearmee tööpäev. – Sotsiaalseadusandluse edu. – Majanduskriisi pigistused. – Tuleviku väljavaated.

Ed. Riisman.

Rändurile on Uus-Meremaal pühapäevane päev vaiksemaks päevaks, nagu ta seda on kõigile uus-meremaalastele. Valitseb täielik pühapäevarahu. Tänavaliikumine, mis äripäeval on väga elav, on pühapäeval nagu välja surnud. Kõnnid mööda tänavaid ja tunned igavust. Kõik asutused on kinni, teatrid ei tööta, kinod on pimedad ja kõik muudki lõbustuskohad on suletud. Ainult raekojas on õhtul igavavõitu orelikontsert. Mis aga seda elavamalt töötavad, need on palvemajad. Isegi mõned kinod on sel puhul muudetud palvelateks. Juba enne lõunat liiguvad ringi päästearmeelaste kolme-neljaliikmelised grupid, käivad mööda õuesid, puhuvad oma pasunaid, laulavad, peavad jultust ja püüavad kõigiti parandada seda patust maailma.

Õhtul läheb päästearmee tegevus eriti elavaks. Linna keskuse tähtsamas tänavas annab tema suur orkester kontserti, mida võib kuulata täielise naudinguga. Jaotatakse päästearmee ajalehte „Sõjahüüd“. Pärast kontserti sammub orkester mürtsuva marsiga mööda tänavaid palvemaja poole, rahvahulk järel. Nii meelitatakse mõnigi hing, kes muidu suurt tungi palvetamise järele ei tunne, teistega ühes pal-

vemajja. Seal jätkub siis elav ja hoogne jumalateenistus. Jultustajad panevad välja kõik oma oskused ja võimed, et kuulajas-konda viia usulisse vaimustusse. Ja seda suudavad nad hästi.

Näib, et Uus-Meremaal päästearmee on kujunenud eriti väga võimsaks. Pühapäev on igatahes täielikult tema päev. Nähtavasti on Uus-Meremaa – tööliste maa – rohkem usklik, kui seda harilikust proletaarlikust riigist võiks uskuda. Kuid inglane on ju üldiselt konservatiivne. Ja uus-meremaalased on lõppeks ka inglased. Samasugune pühapäevarahu valitseb ju Inglismaalgi ja teistes tema dominioonides.

Eesti tööliste silmis võiks Uus-Meremaa tööline võrduda jõukale kodanlasele, kelle sissetulekud võimaldavad talle mugavaid elamistingimusi. Selle tõttu ongi ka tööline Uus-Meremaal õige „kodanline“. Ta ei ole läinud tülli jumalaga ega leia põhjust sellele nuriseda. Päästearmee teeb palju head ja seda oskab tööline hinnata.

*

Kui Uus-Meremaal on suuremat rõhku pandud tööliste kaitsele ja nende heaolule, siis seda põhjusel, et Uus-Meremaal väljarändajad on kuulunud pea eranditult kehvemasse klassi, seega tööliste kihti.

Tänavapilt Aucklandist.

Vasakul postimaja esiküljel tervitus turistidele: „Tere tulemast Aucklandi!“.

Töötatöölised Uus - Meremaal.

Koosolek Auck-
landi raekoja
platsil.

Luues siis nüüd oma riiki, tahtsid nad loomulikult kõrvaldada kõiki neid puudusi, mis ilmnesis vanas maailmas, ja püüdsid omal maal saavutada võimalikult ideaalset ühiskondlikku korda.

Sellest ongi siis tingitud see, et Uus-Meremaal juba möödunud aastasajandi lõpul pandi maksma sellised radikaalsed sotsiaal-seadused, millest mujal veel ei osatud unistadagi ja mida peeti üldiselt teostamatuteks. Näiteks on seal juba tööstusliku lepituse ja vahekohtu seadusel rohkem kui kolmekümneviie-aastane praktika seljataga. Konfliktide puhul teotsevad lepituskogjad ja vahekohtud, mille otsused on siduvad mõlematele pooltele. Seadus on omakorda tõukejõuks saanud tööliste koondamisele ametühingutesse, kuna tema näeb ette lepitust ja otsuste teostamist ainult organiseeritud poolte vahel. Organiseeritud töölisel on töö saamisel suured eesõigustused ja selle tõttu iga tööline tahes ehk tahtmata peab astuma ametühingusse, kui ta tahab saada osa nendest hüvedest, mida annab ametühisus. Vahekohtu normeeriva tegevuse tulemus on, et Uus-Meremaal tööstuses on üldiselt maksimas võrdlemisi kõrge ja ühtlane palgatase. Kui vahekohus palga alammääras teeb otsuse, siis on see kohustav tervele sellele tööstusliigile vastavas rajoonis. Samuti on reguleeritud muudki töötingimused, mis otsekohe seadustega ei ole

kindlaks määratud. Niimoodi on saavutatud see, et puuduvad n. n. „kurnavad“ ettevõtted, s. t. niisugused ettevõtted, kes saaduste valmistamisel püüavad võistelda halbade töötingimustega. Konkureerimine tööliste arvel on kõrvaldatud ja tööandjad selles suhtes seatud ühesuguste tingimuste ette, millega töösturid ise väga hästi lepidavad ja isegi selle järele aitavad valvata, et ei oleks seaduserikkujaid.

Üldiselt ulatab sotsiaal-seadusandlus Uus-Meremaal kõikidele võimalikkudele aladele. Huvitavalt ei tunta seal ainult loeta seal niisuguseks suureks õnnetuseks, vanaduse, invaliidsuse kindlustused on viidud läbi väga laiaulatuslikult). Arvatavasti on see tingitud sellest, et haigust ei loeta seal niisuguseks suureks õnnetuseks, mis tööliste seaks otsekohe viletsuse ette, sest kõrge palgatase ja hästi korraldatud arstiabi juures suudab tööline end ravida küllalt ka omal jõul.

Kui rändur Uus-Meremaa olusid veel ei tunne, siis võib kergesti juhtuda, et mõnel päeval minnes kauplusesse, leiab ta selle suletud päris päise päeva ajal, kuna muidu kauplused on harilikult lahti kella kuueni õhtul. Samas aga mõni õhtu hilja jalutama minnes leiab ta kauplused avatud. Kui ta siis asja lähemalt uurib, selgub, et siingi on seadusandlus asja korraldanud, et ka äri- ja kontoriteenijad ei tarvitseks töötada üle normaal-tööaja. Ja nii on läbi vii-

dud siis seesugune huvitav korraldus, et neli korda nädalas suletakse kauplused kell kuus, üks kord kell üheksa ja üks kord kell üks päeval. Töötundide arv nädalas ei tohi ulatuda üle 48 ega üle üheksa tunni päevas, välja arvatud üks päev, kus võib töötada üksteist tundi. Üks eriti pikk kauplemispäev nädalas on pandud maksma õieti ostja huvides. Kõik need, kellel päeval kaupluses käimine on takistatud, võivad oma ostusid sooritada sellel õhtul, kus kauplused on avatud kella üheksani. Ja nii harilikult kujunebki kõige elavamaks äritegemise ja kauplemise ajaks n. n. „shopping night“. Et aga äriteenijate töönaädal selle pika õhtu tõttu ei kujuneks normaalsest pikemaks, siis on kompensatsiooniks teine äripäev hästi lühike.

Enne kriisiaega oli tööliste majanduslik seisukord Uus-Meremaal väga hea. Liikudes Uus-Meremaa linnades, ei näinud seal niisugusi kehvi tööliste linnaosaid, nagu see ilmneb tihti teistes riikides. Kõikjal rohkesti ilusaid väikesi elamuid aedade keskel, harvemini mõni vanem ja luitunud hoone. Need olid tööliste elamud, s. t. elamud, mille omanikudeks töölised. Maja omamist ei peeta Uus-Meremaal mingisuguseks erilise jõukuse tunnuseks, vaid elutarbeks, nagu seda on mööblid ja muud esemed. Riik omalt poolt püüdis sellele kaasa aidata, et töölised võiksid omale majasid muretseda ja oma korteriolusid parandada. Uus-meremaalane, nagu inglaniegi, eelistab oma majakest. Talle ei meeldi elada suures tüürikasarmus. Ja et tööline võiks omale maja soetada, selleks ehitab riik vastavaid maju, mida ta siis järeelmaksuga müüs töölisele. Järelmaks tasus maja kahekümneviie ja poole aasta jooksul. Kuid töölisele võidi laenata ka raha maja ostmiseks või ise ehitamiseks pikaajaliselt ja madala protsendiga, kui tema valmis maja ei tahtnud riigilt osta. Sel teel oli võimalik majaomanikuks hakata igal keskmise palgaga töölisel.

Uus-meremaalased arvasid juba, et nad on alatiseks kõrvaldanud sotsiaalse häda ja viletsuse probleemid. Ja näiski, et Uus-Meremaal tõesti puudub vaesus ja viletsus. Tööpuudust ei olnud, saadustele leidus alati turgu (peamiseks väljaveoaineks

Uus-Meremaal on põllu- ja karjasaadused) ja isegi uued juuretuli- ja sisserändajad leidsid omale kerge vaevaga tööd. Muidugi on seda sisserändamist alati hooliga reguleeritud. Eriti on takistatud värviliste rasside sissepääsu (kellega ühevõrdseks loetakse ka lõuna-eurooplasi). Kuid inglasi on alati vabalt sisse lastud. Siiski ulatas ülemaailmne majanduskriis ka Uus-Meremaale. Tol ajal, kui nende ridade kirjutaja Uus-Meremaad külastas, oli seal juba tööpuudus täies hoos. Töötatöölisi liikus linnades karjana ringi. Tööpuuduse pilt oli täiesti samane, nagu mujalgi riikides, vast ehk selle vahega, et töötaja uus-meremaalane ei sattunud otsekohe sarnasusse viletsusse, nagu tema ametivend kuskil Euroopa tööstusriigis. Siiski pidasid töötatöölised oma koosolekuid lahtise taeva all, esinesid nõudmistega ja protestidega, nagu kõikjal mujal. Ainult nende nõudmistel ja protestidel ei olnud seesugust teravat poliitilist ilmet, kui Euroopa maades. Tööpuuduse häda kõrvaldamiseks korraldati siis samuti ühiskondlikke hädaabitöid, kus aga enam sugugi kinni ei peetud nendest kõrgetest palkadest, mis olid üldiselt maksmas. See tekitas pahameelt ja protestisid. Nii pandi Uus-Meremaa sotsiaalne korraldus selle kriisiga õige tugevalt proovile. Kui mujal igal pool tööpuudus palgad alla lööb, siis oli huvitav, kas see Uus-Meremaal samuti mõjub. Kuid Uus-Meremaa pidas siiski vastu. Tööpuudust küll ei läinud korda kaotada, sest see ei olenenud üksi Uus-Meremaast. Ka rikuti väga palju palga- ja muud tingimusi. Kuid on juba selge, et kriisi möödumisel kaovad need nähted kui ajutised. Kellelegi ei ole tulnud mõttesse süüdistada kriisi tekkimises sotsiaalseadusandlust, sest kriis tabas veel teravamalt sotsiaalse korralduse poolest mahajäänud maid.

Igatahes on Uus-Meremaa see maa, kes oma eksperimentidega ja katsetega sotsiaalseadusandluses on annud head eeskujutervele maailmale. Sellisena pakub ta rändurile palju huvitavat uurimismaterjali, mis ühes kõige muuga, mis Uus-Meremaal näha ja tundma õppida, teeb Uus-Meremaa üheks huvitavamaks turistide maaks.

Raamatu-aasta esimesi kokkuvõtteid.

Eesti raamatu 400. a. juubeli puhul korraldatud raamatu-aasta jõudis lõpule märtsis s. a. Tegelikul kujul sai oma alguse raamatu-aasta organisatsioon 24. märtsil 1935. a., kuu aega pärast raamatu-aasta ametlikku väljakuulutamist. Nendest esialgsetest kokkuvõtetest, mis valminud raamatu-aasta peakomiteel, selgub nii mõndagi huvitavat nende tagajärgede kohta, mis saavutatud eesti raamatu propageerimisel eestlasele — nii kodu- kui ka välismaal.

Töö organiseerimiseks kohtadel kasutas raamatu-aasta peakomitee linna- ja maaomavalitsuste otsesest kaasabi. Juubeliaktusi on peetud kõigis Eesti linnades ja alevites, samuti ka kõigis valdades, mõnes vallas isegi mitmel korral. Asutustel on kõnelejaid esinenud enam kui 300 korral. Aktusi on peetud peale selle kõigis Vabariigi koolides, kaitseväe osades ja kõigis Välis-Eesti organisatsioonides. Kõigis usutunnistuste kirikutes peeti 8. sept. l. a. raamatu-aasta nimeline jumalateenistus. Peale selle on üle riigi peetud kümneid raamatu-aasta pidusid, raamatunäitusi, kirjandusõhtuid, vaielusõhtuid, loteriisid jne.

Eesti ajakirjanduses on raamatu-aasta kohta ilmunud mitutuhat kirjutust ja sõnumit, raadios on peetud üle saja mitmesuguse sisuga kirjanduslikku ja raamatu-aasta veerandtundi.

Õige rohkesti on korraldatud raamatunäitusi. Esikohal võiks siin mainida raamatu arenguloolisi näitusi Tallinnas ja Tartus ning rändnäitusi maal kõigis maa-kohtades.

Välispropaganda alal tuleb esijoones märkida eesti raamatu juubeliaktusi Riias ja Kaunases ja raamatunäitust Riias ning Helsingis. Need algatused leidsid kohtadel suure ja sooja vastukaja.

Välis-Eesti organisatsioonidele on saadetud kõik materjalid ja ringkirjad ühel alusel kodumaaga. Ülemaailmist väliseestlaste päeva 30. nov. l. a. peeti kõigis Välis-Eesti organisatsioonides raamatu-aasta pidustuste tähe all. Raamatu-aasta peakomitee märgib, et temale on selles töös suurt abi üles näidanud Välis-Eesti Ühing. Välis-Eesti organisatsioonidele on saadetud tasuta välja 10.000 raamatu-aasta rinnamärki, mida kohtadel on kasutatud korjandusteks eestikeelsete raamatute ostmiseks raamatukogudele.

Nagu märkisime juba meie ajakirja ühes eelmises numbris, valmis enne jõulu ka raamatufilm „Eesti raamat“.

Koolidele raamatute annetamine sai alguse riigivanem K. Pätsi üleskutsest l. a. oktoobrikuus. K. a. alguseks oli koolidele

annetatud raamatuid eraisikutelt juba kuuni 50.000 krooni eest.

Nende suuremate algatuste ja tööde kõrval raamatu-aasta peakomitee on koostanud „Eesti algupärase ja tõlkekirjanduse valimikkude nimestiku“, mis ilmus ka meie ajakirjas ja mida levitati üle maa 5000 eksemplaris. Selle sihiks oli tähelepanu juhtida heale raamatule. Veel on peakomitee annud stipendiume kirjandusteadlastele mitmesugusteks uurimisteks, on toetanud suuremaid raamatunäitusi ja annud toetusi raamatu-auhindadeks, on toetanud illustreeritud „Kalevipoja“ väljaandmist jne.

Kokkuvõttes võib ütelda, et raamatu-aasta on suutnud avaldada oma mõju vastavalt juubeli harukordsele tähtsusele. Eriti raamatu-propagandast on suudetud viia kõige laiematesse rahva hulkadesse ning selle mõju on märgatav. On suudetud tuua elavust raamatuturule ja on suudetud rakendada seltskondlikke organisatsioone tõsisemale kultuuri tööle.

Seniste saavutuste põhjal võib uskuda, et raamatu-aasta oma lõpuni arenedes näitab tüsedaad saavutusi. Kuid on selge, et kõike ei saa viia katuse alla ühe aastaga, et töö peab jätkuma pidevalt edasi aastast aastasse. Sest raamatu-aasta töö vili on igale eestlasele, viibigu ta kodumaal või võõrsil, vajaline ja tähtis alatiseks.

Võib veel lisada, et raamatuaasta on kinnitanud ja laialdastele hulkadele teatavaks teinud mitte üksnes kõik senised töed ja arvamused eesti raamatu kohta, vaid on avastanud ka ühe tähtsa uue. Kui vanasti ja varem lugeja arvas, et kirjanik, kelle raamatut ta nautinud, jääb temale kauges suuruseks, siis raamatu-aasta puhul nähtub, et üks tõhusamaid eesti raamatu propageerijaid on tema kirjutaja ise. Rahva sekka on astunud mitte üksnes „elulähedane“ raamat, vaid ka samane tema autor. — Eesti kirjanik enam ei lase mööda juhust ka isiklikult rahvale esinemiseks. Selles suhtes kirjanike J. Jaigi ja Albert Kivika valik Eesti raamatu-aasta ja tema kõnekoosolekute tegelikeks korraldajajaks ja läbiviijajaks on osutunud targaks sammuks.

Et raamatu-aastal algatatud organiseerimise töö ei jääks poolikuks, raamatu-aasta lõppemisega, on kavatsusi luua alalist asutist raamatu propageerimiseks. Reaalne alus sellele tahetakse luua vastaava raamatu-aasta fondiga, mille asutamise korjanduse teel on käsil.

Igatahes on raamat Eesti elus raamatu-aastaga tõusnud tublisti tähtsamale kohale, kui ta oli seni, ja tähtis on, et ta sinna jääks püsima.

A. T.

Raamatu-aasta toodang Eesti kirjanduses.

Eesti romaan 1935. aastal. — Rokkuvõtteid ja arvustusi.

Möödunud aasta oli eesti kirjanduse rekordista, ületades oma toodanguga (135 raamatut) eelmise aasta rohkem kui ühe kolmandiku võrra. Mitte ainult kvantiteedit, vaid ka kvaliteedit, on 1935. aasta rikkastanud eesti kirjandust, lisades juure uusi väärtusi, avades uusi ainealasid ja avardades vanu, tuues esile uusi nimesid, kellelt võib mõndagi loota lähemas või kaugemas tulevikus. See kirjandusliku toodangu rikkus oli tingitud esijoonest sellest, et möödunud aasta oli kuulutatud välja Raamatu-aastaks ja kirjastajad püüdisid üksteise võidu kasutada sellega seotud elevust ja huvitõusu raamatu vastu. Teiseks on tulnud juure palju uusi kirjanikke, ka nendel aladel, kus varemini kasutati peamiselt tõlkekirjanduse abi (hea ajaviitekirjandus). Muidugi tuleb ka möödunud aasta toodangust suur osa panna tõlkekirjanduse arvele, millest eriti pälvivad¹⁾ tähelepanu k.-ü. „Looduse“ poolt väljaantud Nobeli laureaaside ja noorsookirjanduse seeriad.

Sellele vaatamata langeb pearõhk siiski algupärasele kirjandusele. On ilmunud kaks kapitaalset teost, mille järele tunti ammugi tungivat vajadust: meie rahvaeepos „Kalevipoeg“ uuendatud kujul, K. Raua ja H. Mugasto illustatsioonidega, ja „Eesti ajaloo“ esimene köide prof. H. Kruusi toimetusel, kõigi meie tähtsamate ajaloolaste koostatuna.²⁾ Kui võrd suur oli vajadus nende raamatute järele, näitab asjaolu, et „Eesti ajalugu“ (tiraaz 5000 eks.) müüdi ära juba etteellimistel, samuti „Kalevipoja“ levik³⁾ rahuldast kirjastuse esialgsed lootused saajaprotsendilistelt.

Pöördudes möödunud aasta romaani- ja novellitoodangu juurde, näeme, et siingi on teoste arv, võrreldes eelmiste aastatega, rekordiline.

Romaane ja pikemaid jutustusi on üldse ilmunud 19, neist on arvustust pikemalt peatunud 10—11 juures, kuna ülejäänud: E. Laidsaare „Kolm võtit“, M. Saareotsa „Raudpuur“, H. Mäelo „Eevi Altma abielu“, M. Marki „Truudus võidab“, L. Tigase „Palun seda härrat“, J. Vormsi „Painaja poeg“ ei paku midagi eriti uut, sisukat või väärtuslikku, samuti ka mitte eriti äbarikku või pahelist, moodustades hariliku kirjandusturu täitematerjali. Paremaks neist võiks lugeda J. Vormsi „Painaja poega“, nõrgemaks M. Marki „Truudus võidab“, mis on läinud ajast ja arust, ja on ilmunud annete kaupa 1933. aastast alates.

Väljaspool tõelikkuse ja usutavuse piire on ka Villem Raidla romaan „Tundmatu

elu“, kus ärkamisaegse taluperenaise päeviku näol püütakse esitada toleaegeid elamu- ja arusaamisi ja püüdeid, vihjates⁴⁾ ühtlasi tulevikku.

Kui vaadelda meie tähtsamaid möödunud aasta romaane, siis kõige elavama sõnavõtu osaliseks arvustuses on saanud kahtlematult August Gailiti romaan Vabadussõjast „Isade maa“.

See on seletatav osalt sellega, et romaani reklaamiti lähemalt seitse aastat ja ühel ajal eestikeelsega pidi ta ilmuma saksa-, prantsuse- ja hollandikeelses tõlkes. Teiseks: Gailiti peeti meie parimaks novellistikks, kes oma „Toomas Nipernaadiga“ oli tõusnud meie kirjanduse esirinda. Kolmandaks: meil puudus senini suurem ja tõsisem teos meie ajaloo tähtsamast suursündmusest — Vabadussõjast. Nüüd lõppeks jõudis romaan lugejate kätte ja tekitas teatud määral pettumuse—Gailit oli annud midagi hoopis muud, kui ootas rahvas. Rahvas igatses igatahes midagi, mis annaks tõelise kujutuse Vabadussõjast, selle sangarlikkusest⁵⁾ ja nõrkuses, varjamata tões ja igapäevases realismis. Gailit jatkas teatud määral „Toomas Nipernaadit“, viies selle tegelased kolmanda rügemendi näol Vabadussõja keerisesse.

Romaani peamisteks voorusteks jäävad huumoriküllased ja suuremõdulised kujutlused, elav ja hoogne jutustus, ja mõned klassikalise selgusega maalitud müllusõbuvad pildid.

Teine Vabadussõja romaan, Richard Rohu „Esimene armastus“, on kaugelt siiram⁶⁾ ja südamest tulevam kui Gailiti oma. Oieti käsitab Vabadussõda küll ainult romaani esimene osa, kuna teine osa kujutab tagalat⁷⁾, ja tendentsilt kuulub ühiskondlikke pahesid arvustavate teoste hulka. Eriti on kirjanikul õnnestunud teose algus — Vabadussõja kriitilisem ajajärk, kus meie rutuga kogutud ja segase meeleoluga väeosad taganevad punaste eest ja jätavad maha Tartu. Sel kriitilisel hetkel⁸⁾ teose peategelane Valuvete Paul ja teised õppurid lähevad sõtta, aetud esimesest suurest ja puhtast armastusest isamaa vastu. Kõik põhjeneb selles sõjas usul ja intuitsioonil, arvab autor.

1) teenivad; 2) kokku seotuna; 3) laiailminemine; 4) kaudselt tähendades, andes mõista; 5) kangelaslikkuses; 6) otsekohe- sem, tõemeelsem; 7) väerinna tagust; 8) momendil.

Üldkokkuvõttes tundub, et romaan on suure rutuga kirjutatud ja mitte küllalt läbi mõeldud, seepärast leidub seal mitmesuguse väärtusega lehekülgi, kannatab tegevuse koondamine ja peaprobleemide süvendamine¹⁾, mitmed autori vaheseletused tunduvad naiivsetena. Üks voorus on R. Rohu romaanidel siiski alati — nad ei ole igavad, on intiimsed ja südamlikud. Ka „Esimene armastus“ on Vabadussõja romaanidest kõige siiram ja südamlikum, oma tagala kibeda arvustusega positiivset vilja kandev.

Kolmas Vabadussõja romaan Kalju Rahu „I samaa eest“ on tituleeritud filmiroomaaniks, nähtavasti oma kireva faabula ja sündmustiku põnevuse tõttu. Autor on nähtavasti läinud parandama meie kunstilise kirjanduse tavalist tegevusvaesust ja põnevuskasiniust, kuid on sattunud sellisesse põnevuse ja romantiseerimise keerisesse, et kaotab igasuguse reaalsuse ja usutavuse.

Autori kasuks peab tunnustama, et Vabadussõja põhisündmustikku on ta kasustanud vastutustundega ja Eesti poolt võitlejaid näinud eriti tublidena.

Asudes meie olustikku arvustavate romaanide juurde, tuleb esijoones mainida A. H. Tammsaare romaani „Ma armastasin sakslast“.

A. H. Tammsaare on meil kujunenud omamoodi Bernhard Shaw'ks, kes on vahest vähem väinukas, kuid veelgi karmimalt ja lõikavamalt arvustab tänapäeva elu, kui poosi ja eriskummalisust harrastav²⁾ satiiriline inglane. Rahvuslikust seisukohast võetuna on A. H. Tammsaare romaan üheks ägedamaks, sügavamaks ja lõikavamaks kriitikaks tänapäeva eestlase, eriti haritlaskonna noorema generatsiooni pihta. Kirjanik on teose väimukalt ja ettenägelikult üles ehitanud, võttes intriigiks eesti üliõpilaskorporandi armastuse noore saksa parunessi vastu ja valides vormiks pihtimusromaani sama üliõpilase päeviku kujul, mis võimaldab esile tuua suuremaid teravusi subjektiivsuse katte all.

A. H. Tammsaare on rikastanud meid jällegi hea romaani võrra, mis omab erilise koha tema „Tõe ja õiguse“ kõrval.

Ühiskonda arvustav-paljastavate teoste hulka kuuluvad veel August Jakobsoni „Vana kaardivägi“ ja Enn Kippeli „Ahnitsejad“. Vanaks kaardiväeks nimetavad end Tartu elupõletajad üliõpilased, kes pärastõjaaegse mentaliteedi mõjul, jättes hooletusse õpingud, andusid joomingule ja prassingule, on sattunud lootusetult võlgadesse ja allakäinud lõplikult.

August Jakobsoni romaan on süüdistusakt sellise³⁾ allakäinud elu ja eriti selle mentaliteedi vastu, mis oli selle põhjustajaks. Kirjanikule tuleb lugeda teeneks, et ta nähtuse teravalt esile tõstab ja veenvalt⁴⁾ kuju-

tab paratamatut allamäge minekut, näidates, et tegemist pole kergesti arstitava pahe, vaid tõsise haigusega. Haigus on seda tõsisem, et kõik need „vanad kaardiväelased“ on teadlikud enese põhjaminekus, võimelised vaatlema ennast ja teisi.

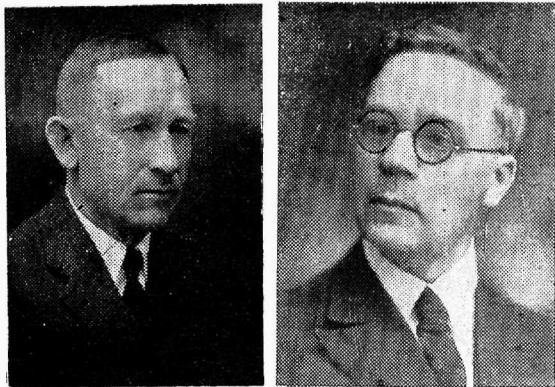
Jakobson ainult ei kujuta selle raiskuläinud elu nähtusi, vaid otsib samuti selle põhjust ja teid sellest pääsemiseks. Romaani epiloogis laseb ta oma peategelasel Joel Neegosel saada jälle rõõmsaks ja korralikuks teoinimeseks, viies teda maale, väljapoole hukutavat ümbrust.

Romaani peamisteks puudusteks on sündmustik ja psühholoogia liiga laiaks paisutamine, kujutamisjõu näilikkus ja enese kordamine, millised⁵⁾ tuleb tõenäoliselt panna autori liigse produktiivsuse arvele (üks romaan ja kaks novellikogu aastas). Kompositsioonis ongi autor end kindlasti kätte võtnud. Teos pole venitatud ja ei hargne kõrvalteedele, mõned kohad on antud haruldase kujukusega.

Enn Kippeli „Ahnitsejates“ on valinud teose keskuseks ihnuuri⁶⁾ kuju, kelle siseelu järjest paljastades ta näitab seda laastavat mõju, mida inimhingele avaldab abinõusid mittearvestav omandamiskirg. Romaan ise on teatud määral pamfleediline. Peategelase Jakob Vaali on autor valinud vapside või „vabastajate“ liikumise tagapõhja naeruvääristamiseks ja pannud liikuma ja tegutsema tema ümber terve rea väiksema-mõõtelisi ahnitsejaid, kes kõik kokku ei ihka muud, kui tulla poliitilise võimuharamise kaudu riigi rahakoti juure, et siis seda oma isiklikes huvides hakata valitsema.

Keskonnaks, milles sündmus hargneb ja tugevaks paisub, on Tartu agul, mida autor on kujutanud küllaltki iseloomustavalt. Rahvapäraseks naeruvääristamiseks on autoril üsna häid võimeid, sest ta arendab üsna elavat sündmustikku. Et ta vähe labaselt ja liiga palju suurendab, siis ta ei saavuta usutavust, vaid piirdub palja naeruvääristamisega. Üldse õnnestub tal paremini toorelu kujutamine, kui varjatamate elamuste ja tunnete sõnastamine.⁷⁾ Peategelase Jakob Vaali psühholoogia on siiski esitatud veenvalt⁸⁾ ja ta jääb omapärase tüübina püsima meie kirjanduses. Romaani suurimaks voo-ruks on objektiivsus, autor on kaine ja asjalik vaatleja, kes oma tähelepanekuid oskab korrapäraselt ja erutuseta ette kanda, uuduse värvinguga. E. Kippelil näib olevat eeldusi suuremategi ülesannete kallale

1) sügavamaks tegemine (piltl.); 2) harrastama — millegi kohta elavat huvi, poolehoidu tundma, huviga tegutsema; 3) seesuguse; 4) uskuma panevalt; 5) missugused; 6) ihnuskoi; 7) sõnadesse seadmine; 8) uskuma panevalt.

Eesti proosameistred.
A. H. Tammsaare ja Ed. Hubel.

asumiseks kui vähenõudlike rahvaraamatute kirjutamine.

Sootuks teise maailma viib lugejad K. A. Hindrey oma ajaloolises romaanis „Urmas ja Merike“. Peale Bornhöhe, Saali ja Vilde oli ajaloolise romaani ala meil kaua söötis, kuni 1934. aastal Mait Metsanurk „Ümera jõega“ ja August Mälk „Surnud majadega“ asusid ajama uusi ja endisest sügavamaid vagusid.

Võrreldes eelkäijatega on K. A. Hindrey laskunud kõige kaugemale minevikku — XI sajandisse, vikingi aega, mil meie maa oli tõusujärgus, mil eestlased elasid võimsa rahvana, väärikana teiste tugevate hulgas. Romaan käsitab muistise eestlase vabaduse säilitamise¹⁾ võitlusi, kuni Tarbatu (Tartu) langemiseni Noogardi suurknääsi Jaroslav Targa kätte, ja Sigtuna vallutamishetke. Miljöö kirjeldamisele on autor pühendanud tõsiselt tähelepanu, andes päris üksikasjaliku pildi tolleaegse Eesti sise- ja välispoliitika, ühiskonna korraldustest, elatumisviisidest, uskumusist ja kombeist.

K. A. Hindrey teos on üks tähelepanuväärivamaid möödunud aasta kirjanduses. Teose väärtust tõstab veel erakordne vitaliteet, põnevus ja hoogsus, mis sunnib teda lugema läbi ainsa söömuga.

Hoopis halvema arvustuse osaliseks on saanud K. A. Hindrey teine, psühholoogiline romaan olevikust „Suremise eod“. Romaan kujutab psühholoogiliste peensustega filosoofiadotsendi Hans Joalti traagilist saatusekäiku: perekonnaelu järkjärgulist möranemist, teadusliku karjääri nurjumist, majanduslikkusesse raskustesse sattumist, vanaduse kättejõudmise teravat tajumist. Autor tahab oma teosega rõhutada kombeõpetuse ja väliste kaunitsevate vormide, distsiplineerituse, ohjendatuse, kultuurilise stilitunde vajadust.

Segavalt mõjub, et autor oma maailma-vaadet selgitades, on libisenud välja teose raamistikust, laskudes liialt pedagoogikasse ja tunduvalt isiklikkude arvete õiendamisse. Romaan ise on liidetud kokku mitmest iseisvast novellist, romaani peategelane Joalt samuti mitme varem ilmunud novelli keskkujust, kellel igapähele oli omal kohal täita oma eriulesanne.

Veelgi subjektiivsem ja teistest erinevam on Betty Alveri poem „Viletsuse komöödia“, milleks autor nimetab teost nähtavasti seepärast, et päästa raamatun arvustajaid asjatuist katseist teda šabloniliselt liigitada.

See on eksperimentide ja katsetuste, inimeses peituvate vastolude sõelumise ja avastamise raamat. Inimest on siin käideldud²⁾ samuti, kui keemik katsetab hapetega, et saada teatud reaktsiooni. Kummalised seiklused³⁾ ja kirjanduslikud võtted on vaid abinõud, et inimest viia teatud seisundisse⁴⁾, nii et oleks võimalik vaadelda, mis ta teeb ja kuidas reageerib. Autor on valinud selliseks happeks viletsuse, millega katsetab oma tegelaste kallal. Sellepärast ongi teos ise ja kõik teose tegelased kõike muud kui harilikud inimesed.

Olles eksperimendiks teose tegelaste kallal jääb ka teos ise eksperimendiks Betty Alveri loomingus. Vähe rahuldades realistlikus maitstes arenenud publikut, pakub ta siiski palju neile, kes hindavad teoses sõnastust ja mõttelist pinget. Betty Alveri loomingus „Viletsuse komöödia“ kahtlematult ületab⁵⁾ ta senised teosed, lähenedes ta viimseaja mõttelüürikale.

Mart Raua „Kirvel ja kuul“ on ainekult pisut kokkupuuteid „Viletsuse komöödiaga“, nii esineb siingi eluvõõras kunstinimene, kes paljugi veel unistab, kuid siiski ei oska endaga elus midagi peale hakata. Kõik muu on aga sootuks erinev. „Kirves ja kuu“ on ehitatud üles teotseva realismi ja unistava romantika igavestele vastoludele, mida sümboliliselt näitab juba romaani pealkiri. Realismi esitab siin Taudermaa 65-aastane, kange, vitaalne ja praktiliselt arukas peremees Tiit Potaarik, romantikat boheemiliselt lõtvunud⁶⁾, haiglaselt tundlik ja eluvõõras maalikunstnikust poeg Vidrik, kes 20-aastase äraoleku järele tuleb suvitama isakoju. Teose kolmas tegelane tarmukas⁷⁾, noorelt palju kannatanud teenijatüdruk Linda on rohkem dekoratsiooniks, mille najal vana Tiidu iseloomu ja olemust

¹⁾ alleshoidmise; ²⁾ inimesega ümber käidud; ³⁾ läbielamised-juhtumised; ⁴⁾ seisukorda; ⁵⁾ ületama — kõrgemale tõusma, üle ulatama; ⁶⁾ lõdvaks läinud; ⁷⁾ tugev, energiline.

paremini esile tuua, ühtlasi jõuks, mis ajab Tiidule ja ta mandunud talule sisse uue elu. Nende kolme tegelase ümber keerlebki kogu romaani ühesivine sündmustik, ammendas¹⁾ nende põnevaist vahekorrist palju inimeste hingeelulisi tähelepanekuid ja veel rohkem koomilisi olukordi.

Tundub, et autor ainult jälgib hapra romantika ja vitaalse reaalelu vahekordi, püstitamata ulatuslikumat sihti ja kartes minna otsustavalt ühele või teisele poole. Siiski päästab autor end huumori abil ja kunstiliselt tuleb lugeda teost kõigiti õnnestunuks, mis ületab kõik Raua senised teosed ja tõuseb märksa kõrgemaks meie romaani keskmisest tasemest²⁾ ka möödunud aasta toodangu suhtes. Sõnastuselt romaan ületab nõuded. Keel on kujukas, elav, rahvapärane ja tegelastele kõigiti vastav.

August Mälik oma senises arengus on samuti kõhkunud romantilise ja realistliku ellusuhtumise vahel. Romaanis „Õitsev meri“ pääseb siiski võimule realistlik joon ja lõppsiht on palju selgem ja konkreetsem kui Raual. Oma ainevalikult „Õitsev meri“ kuulub Mälgu merd ja rannikuelu käsitlevate teoste sarja, milles näibki peituvat Mälgu kindel omapära ja suurem väärtustase. „Õitsev meri“ on laiemas mõttes võetud olustikupilt, mille taustaks³⁾ on alati rahutu Läänemeri, tegelasteks randlased — sitked mehed ja samasitked naised. Teose kõikeühendavaks, liikumapanevaks ideeks on see lõppematu, ränk töö, mida nõuab meri igalt mehepojalt, enne kui ta loovutab⁴⁾ tillukesegi osa oma suurest rikkusest. Mälik tunneb hästi ja põhjalikult saarlaste-randlaste elu. Rahva, kui ka üksiku isiku karakteristik, hea dialoog ja tabavad rahva mõtteterad on romaani tugevamaid külgi.

Tegevustiku areng on „Õitsevas meres“ tehniliselt kiire, kus kõik hädapärast mittevajalik on jäetud ära.

Oskar Luts on truu oma traditsioonile — rikastada eesti raamatuturgu iga aasta kahe või vähemalt ühe teose võrra. Möödunud aastal ilmunud „Väino Lehtmetsa noorpõlv“ kuulub igatahes kirjaniku keskpärasemate ja tuttavlikumate teoste hulka. Sama aguli miljö, šablooniline sündmustik, rida silma eest möödalibisevaid pilde, sama tavalised tegelased, õieti nähtud ja käsitletud, kuid seekord liiga pealiskaudselt, teravamaid piirjooni tõmbamata. Autor on lähtunud⁵⁾, nähtavasti, põhimõttest: midagi ja üsna kergelt kirjutada, ilma et oleks küsinud milleks või kellele seda vaja läheb. Kõige meeldivam on teose algus, kuna lõpupoole ennast väsimus tunda annab.

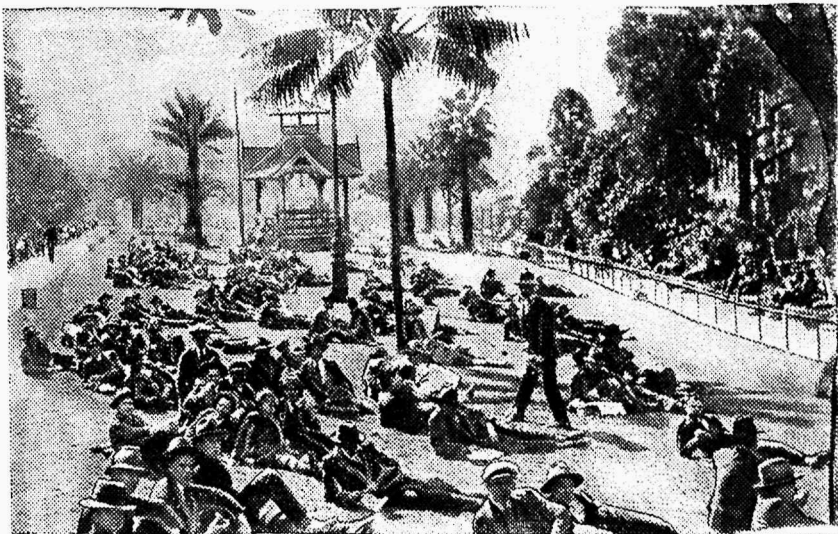
Eesti proosameistreid.
Aug. Jakobson ja Aug. Mälik

Üldkokkuvõttes tuleb mainida, et möödunud aasta romaanitoodang on olnud haruldaset stabiilne. Vanad meistrid ei ole suutnud oma loomingu tippsaavutusi ületada, kuid on lisanud juure uusi väärtteoseid oma senisele loomingu. Nooremad autorid (Mälik, Jakobson, Raud, Alver) on näidanud tendentsi tõusu suunas, uustulnukad on äratanud usku oma võimetesse. Suurimaks puuduseks, nagu tavaliselt, on palju ja kiiresti kirjutamine, mis ei lase teostel küllalt valmida ja ei anna mahti viimistluseks.⁶⁾ Viimast vabandab osaliselt asjaolu, et teoste vähene tasuvus väliskirjanduse kitsastes oludes ei võimalda kirjanikule inimväärset elamist vähese produktiooni juures.

Oskar Luts.

¹⁾ võttes, ammutades; ²⁾ tasapinnast; ³⁾ tagaseinaks; ⁴⁾ käest ära annab; ⁵⁾ välja läinud; ⁶⁾ viimseks väljatöötamiseks.

Kuumal päeval Sydney pargis, Austraalias.
Rahvas lebab vabalt murul.

Ringvaateid välismailt.

Uudismaad laias maailmas.

Tänane väljarändaja eelistab linnaelu. — Maa-alad, „mida keegi ei taha“. — Raskused tühjade maade asustamisel. — Katsed Põhja-Austraalias.

Hariliku väljarändamishimulise mõttekäik ja unistused koonduvad eeskätt linnaelule. Maalitakse enesele pilte rikastumisvõimalustest suurlinnades võõrsil, kus võiks mõne aastaga tõusta miljonäriks. Samadel motiividel ja põhjustel, miks paljud talud Virumaal praegu jäävad tühjaks, kuna inimesed valguvad naabruse põlevkivikaevandustesse, loodab ka väljarännuhimuline, et mujal, eeskätt kuskil „Ameerikas“, teda ootavad veelgi paremad linnaelu mõnud ja suuremad teenistusvõimalused.

Nende lootuste ekslikkusest oleme aga kuulnud küllalt tihti. Sellel, kes võõrsil asub maale, tuleb läbi teha tegelikult kõik samad raskused, mis olemas kultuur-põllumaa juurdeloomisel ka kodumaal. Kui tulemused aastatepikkuse töö järele mõnes kohas võõrsil osutuvadki rahuldavaiks, siis teisest küljest on algusajad ja „läbikukkumise“ võimalused tööjõu ja kapitalipuuduse tõttu seal asunikule seda ähvardavamad.

Sellega seletubki, miks ka tänapäev, kus nii Euroopa kui ka Põhja-Ameerika suurlinnad otse lämbuvad sinna tegevusetult kuhjunud inimhulkadest, paljud viljaka maapinnaga kohad maakeral aga veelgi püsivad tühjadena. Ameerika suurim ajaleht

„New York Times“, tuues pikema ülevaate asumisoludest Põhja-Austraalias, loetleb ühtlasi ka neid maanurki mujal maailmas, kus praegu leidub maad, mis asjata ootab harimist. Sellistena ta mainib Loode-Kanadat, Mandžuuriat, Siberit, Alaskat, Põhja-Venemaad, Lõuna-Aafrikat ja Araabia, Süüria ning Sahaara kõrvete ääremaid. Üks rändureist, kes käinud Lõuna-Ameerikas, märkivat „tühjusest haigutava küllusarvena“, tulevase eldoraadona, ka seda oss Lõuna-Ameerika mandrist, mis laub „Amatsooni jõeoru metsadest Brasiilia põhjapiiril kuni Lõuna-Patagoonia jääliugustikkudeni“.

Nyassaland, Kalahari ja Gobaris osutuvad lähtekohtadeks nendele kolonistidele, kes tahaksid asustada Kesk-Aafrikat. Valgete poolt asustatud kohtade hulgas Lõuna-Aafrikas olevat aastate kestel „kõige mahajätumaks“ muutunud Ghazzi. Nende kuuekümmne inglise ja hollandi perekonna seast, kes härjavankritel veersid sinna aastal 1894, on jäänud kohale ainult kaks-kümmendviis. Asunduses ja ka tema kaugemas ümbruses puuduvad telefon, telegraaf ja elekter; esimest autot nähti asunduses alles 1929. aastal. Üks maakohti

Aafrikas, kuhu viimastel aastatel siirdub kokku asunikke igast rahvusest, on Timbuktu, mis asub Prantsuse Sudaanis, Sahara kõrbe lõunapiiril.

Mõni nädal tagasi läbistas ka eesti ajalehti teade, et Austraalia valitsus tervitaks iga plaani, mis võimaldaks uute tööstusalade asutamist ja seega ka sisserändajate suuremat juurevoolu Põhja-Austraaliasse. Kuna need sajadtuhanded ruutpenikoormad tühja, kuid siiski viljakandvat maad, mis Põhja-Austraalias ootavad inimese harivat kätt, asustamisel nõuavad ka suuri kapitale, siis ei leia Austraalia valitsus võimaliku olevat nendele maadele meelitada suuremal hulgal asunikke enne, kui tekivad kohapeal ka „omatööstus“ ja keskused, kus maa tasakaalukas arendamine võiks toimuda igakülgsetl. Kaks suuremat asumaade aretusseltsi Londonis juba on rentinud Austraalia valitsuselt suuremad maa-alad selles Põhja-Austraalia osas, pakudes neid edasi saja-aastase rendilepingu alusel igale, kes tahaks seal asutada farme või tööstusi.

Põhja-Austraalia sobivuse kohta asustamiseks kuulub lahkuminevaid arvamusi. Need, kes kunagi isiklikult viibinud Põhja- ja Kesk-Austraalias, märgivad, et eurooplase seisukohalt suuremaks lakistuseks sealse viljakandva maa muutmisel elamis- kõlblikuks on kuiv kliima. Vee ja jõgede puudus ning suur, isegi päikesepisteid põhjustav kuumus suvel, mil temperatuur tõuseb kuni 120 kraadini Fahrenheiti järele, teevad elu eurooplasele ebamugavaks. Sellele seltsivad veel poolmetsikute, segaverd pärismaalaste vaenulikkus võõrastele ja ka termiitide ja muude kahjustavate putukate rohkus.

Põhja-Austraalia rannikul elab valgeid ainult mõni tuhat. Tähtsam linn ja sadam

selles piirkonnas on Darwin. Siit on ehitatud raudtee maa sisemusse kuni Birdumi. Austraalia lõunarannikule pääsemiseks tuleb sealt jätkata teekonda autol kuni Stuarti linnani, kust algab raudteeliin, mis viib Melbourne'i.

Elanike tähtsamaks sissetulekuallikaks Põhja-Austraalias on karjakasvatus. Sarvloomade hulk selles piirkonnas veel mõni aasta tagasi ulatas kuni miljonini, kuid kuldade suvede, kitsaste müügivõimaluste ja madalate lihahindade tõttu on paljud farmerid oma loomade arvu vähendanud. Lambakasvatus, mis Lõuna-Austraalias laialt levinud, edeneks ka mandri põhjaosades, kui suudetakse lahendada suvine veepuuduse küsimus. Suvekuudel paljudes maa-osades ka kõige lookavamad aasad muutuvad kõrbeks. Õnneks leidub Põhja-Austraalias ka taimi, mis oma rohke veesisaldavusega kuival aastaajal hoiavad kariloomi janusurmast. Tuntuim nende hulgas on n. n. parachila, mis väliselt meenutab kaktust.

Üks suuremaid nuhtlusi Põhja-Austraalias on termiidid, kelle pesad kohati võtavad oma alla kümneid ruutpenikoormaid. See sipelgataoline loom hävitab mitte üksnes taimekasvu, vaid õnnestab isegi hoonete vundamendid ja närib põrmuks karjajaid. Seepärast farmer Põhja-Austraalias on sunnitud isegi oma tooljalgade otsad rautama metalliga, sest vastasel korral need sööks termiit.

Need, eeskätt karjakasvatuseks sobivad rohtlaaned, mis uute niisutuskanalite läbiviimisel võtaksid vastu asunikke suuremal hulgal, asuvad mitte otse rannikul, vaid sisemaal. Laiaulatuslike niisustusõõde ettevõtmiseks selles mandri põhjaosas on aga tarvis suuremaid kapitale, mis Austraalia valitsusel praegu puuduvad.

Olud Argentiinas.

Töö saamine kergem. — Streigid palgaolude parandamiseks. — Eestlased ja nende passimured. — Uus konsul.

Võrreldes eelmiste aastatega on olukord Argentiinas juba tublisti paranenud. Tööolud ja töö saamine on juba kergemad, ehkki palgad on veel endiselt madalal tasemel. Neid katsuvad töölised tõsta streikide abil. Alles mõni päev tagasi puhkes Buenos Aireses jälle suure ehitustöölise streik, millega ühines töölisi ka teistelt tegevusaladelt. Tekkinud meelevaldustes omandas Buenos Airese äranavaelu juba õige korratu ilme. Politseile kutsuti abiks sõjavägi, kes korra jalule seadis. Tüliküsimused on praegu siseministri lahendada, kes tööandjatelt nõuab töölisest ühist kokkulepet palkade suhtes.

Teiseks suursündmuseks olid äsjased poliitilised valimised. Ka need möödusid korratustega, kus parem- ja pahempoolsed paiguti asusid otse lahingutesse. Poliitilisi rahutusi viimasel ajal enam pole kordunud.

Üldisele heaolu tõusule Argentiinas aitas tunduvalt kaasa läinud aasta hea viljasaak. Väljavedu on tõusnud ja arvatavasti lõpeb tänavune eelarveaasta puudujäägita.

Suurem osa Argentiina eestlasi praegu kuuldavasti tööpuuduse all ei kannata. Need, kes pole töö, kuuluvad eeskätt „alaliste töötatöölise“ hulka.

Viimasel ajal on Argentiinas märgata elavamalt tööstuse arenemist. Siiatäna

Th. Gutman
Eesti konsul Argentiinas.

kerkivad uued vabrikud ja ettevõtted, kuhu rakendub peamiselt väliskapital. Kui riik lubaks väliskapitalil kasutada ka neid suuri maapõuerikkusi, mis Argentiinas juba avastatud ja veelgi avastamata, siis kujuneks Argentiina tööstusriigiks, kuhu mahuks tulevikus veel rohkesti väljarändajaid.

*

Esimene ametlik Eesti esindaja Argentiinas hra Th. Gutman, kes varem on olnud Eesti konsulaadis Portugalis, jõudis Buenos Airesesse juba mõni kuu tagasi. Tema ametiruumid, mis avatud igal äripäeval kl. 10—12, asuvad: Avenida de Mayo Nr. 560. 7 Piso, Buenos Aires.

Kohalik eesti seltskond tervitas konsuli määramist Argentiinasse suure rõõmuga. Paljudel meist on nii siinse kui ka Eesti valitsusega õiendada mitmesuguseid asju, milles ametlikuks abimeheks varem oli vaid kohalik Inglise konsul, kes oli meie asjade toimetamise oma peale võtnud. Muidugi tegi ta seda vaid muuseas ja üsna kitsastes piirides.

Valus küsimus, mis meil eelkõige korraldada tuleks, on meie välispasside kehtivus. Sellest on „Välis-Eesti Almanakis“ ka juba varem juttu olnud, küll eeskätt Brasiilia eestlaste suhtes. Aga sama kurb on lugu ka eestlastega Argentiinas. Aastate jooksul on passivõlad kuhjunud niivõrd suureks, et meist vaevalt keegi seda väljaminekut lubada võib, neid korraga tasuda. Põhjusti selleks on mitmesuguseid, näit. tööpuudus, haigestumised, passide kaotamine, hooletus jne. Senini pole Argentiina eestlastest veel keegi konsuli juurde läinud sihiga, et õiendada passivõlga. Ja näib kindel olevat, et see enamikul ka tegemata jääb, kui ei tehta

tunduvaid kergendusi, kustutades teatud aastate võlg hoopis.

Tänapäeval on äraelamine ka siin niivõrd keerukas ja raske, et teenitud „paberipahnast“ ainult vägisi midagi üle jääb, ja ka siis on temale tuhat auku ees, sest oma kõht on ikkagi esimene. Paljud, kes sõidaksid kodumaale vähemalt ajutisekski, saaksid küll kuidagi kokku sõiduraha, aga komistuskiviks osutub tasumatajätmisega suureks paisunud passimaks, mis „on ja ei ole võlg“. Tulemusena võib märkida teatud eemalejäämist ja jahenemist Eesti asjadele ja tagasihoidlikkust kodumaale tagasiõidu või külastamise mõttele.

Jääme lootma, et uus konsul meile selles küsimuses näitab vastutuleikkust, astudes samme Vabariigi valitsuse ees meie passivõlgade kustutamiseks või vähema maksu määramiseks. Vastasel korral jääks võla tasumine ikkagi vaid n. ö. „jumala hooleks“ ja kõigiti küsitavaks, millest aga kasu poleks kellelgi.

R. P.

Loata Ühendriikides elavate isikute seisukord raske.

Hoiatavaid häält loata sisserändajatele.

Ameerika Ühendriigid on kord-korralt ikka rohkem tõkestanud sisserändamist. See on põhjustanud illegaalselt Ühendriikides elavate isikute arvu suurt kasvu. Kes on laevalt „ära karanud“, kes on salaja üle piiri tulnud, kes on tulnud lühiajalise viisaga, kuid selle tähtaja lõppemisel ei ole lahkunud. Nende hulka kuuluvad ka need, kes on tulnud Ühendriikidesse õppimise eesmärgil või turistidena ja on sinna jäänudki. Varemini Ameerikas, kus ei ole mingisugust elanikkude registreerimist ega harilikult ei nõuta mingisugust isikutunnistust, välja arvatud juhtumid, kus kodanik seadusega vastollu satub, ei olnud raske enda varjamine, kui seda üldse varjamiseks võis nimetada, sest elada võis õige vabalt. Ainult kui keegi kade „sõber“ kaebusega esines, siis deporteeriti illegaalselt sissetulnud isik oma kodumaale. Viimastel aastatel aga, kus tööpuudus kord-korralt on läinud teravamaks, on ka illegaalselt Ühendriikides viibivate isikute seisukord läinud märksa raskemaks. Nüüd juba tuntakse kaugelt suuremat huvi iga välismaalase dokumentide vastu.

Ka eestlaste seas on õige palju seesuguseid sisserändajaid, kel puuduvad vastavad dokumendid.

Nagu kirjutab selles asjas üks kõrgeimal kohal seisev vanem väliseestlane Ühendriikidest, on nende elujärg, nii võimaline kui aineline, suuremalt osalt äärmiselt vilets. Nüüd suure tööpuuduse ajal tööd neil ei ole. Ka avalikku abi valitsuselt ja seltskonnalt nad nõutada ei saa, sest, esiteks, sellist abi antakse ainult oma ko-

danikkudele ja, teiseks, nad kardavad oma salaja siinolekut avastada. Elavad siis niisama teiste eestlaste kulul, kellel on tööd, kas nende korteris ja söögil või „laenates“ nendelt raha.

Kõige raskemas seisukorras on haritlased, eriti Tartu ülikooli endised õpilased. Ametit nendel ei ole, kehalist tööd tegema ei ole nad harjunud. Ja kui siis saavadki vahel mõne kehva töökoha, ei jaksa nad seda hoida.

Tööpuudus ja areteerimise ning deporteerimise hirm mõjub mõneleki niivõrd närvidele, et ilmnevad vaimuhaiguse tunnused. Arasõiduks aga puudub vajaline raha ja tihti ka tahe, sest loodetakse ikka juhuslikule õnnele. Deporteerimise abil pääseks ju kergesti kodumaale tagasi, kuid deporteerimist loetakse suureks häbiasjaks. Ka ei taha keegi, et kodumaal teada saadakse tema halvast käekäigust, sest mindi ju laia maailma kõige roosilisemate kavatsustega ja parimate lootustega.

Sellepärast tuleb küll õige tõsiselt hoiatada, et keegi ilma seadusliku loata praegusel ajal ei püüaks ühendriikidesse pääseda. Tuleks teha selgitustööd selles kõigile väljarändamishimulistele. Oleks soovitatav muidugi, kui Eesti riik saaks aidata kaasa illegaalselt ühendriikides viibivate kodanikkude kodumaale toimetamiseks, kuid suurte kulude tõttu on see vaevalt teostatav.

Lätis eestlaste nimed lätistamise ohus.

Lätis asuvate väliseestlaste hulgas need, kes juba omavad eestipärase nime, on praegu oma nime säilitamise pärast tõsiselt mures. Kuna lätlased püüavad kõik nimed lätistada sel teel, et lisavad nendele lõppu „s“ tähe, siis seega ka nii mõnegi eestlase ehtsalt eestipärane nimi moonutub veidruse ni ja isegi rumaluse ni. Nii näit. on lätlasele „Kolk“ „Kolks“, Kõiv „Keivs“, Kütt „Kits“ jne.

Nimed ristitakse ümber mitte üksnes ametlikul asjaajamisel, vaid ka koolides, kus õpib eesti soost noori. Üks selline juhtum leidis hiljuti aset Hopa algkoolis, kus raamatute väljajagamisel eesti klassis õpetaja märkis igasse raamatusse ka õpilase nime. Olles unustanud lisamast nimedele lõppu „s“ tähe, nõudis ta hiljem raamatud tagasi ja „parandas vea“. Kui õpilased selle üle avaldasid imestust, lubas ta protesteerijad koolist eemaldada.

Léon Drugmond
E. V. aukonsul Brüsselis.

Oleks soovitav, et naaberriigis elavate eestlaste nimede säilitamine ja võimalikult ka hõlbustused võõrapärase nimede eestistamiseks fikseeritaks vastavas kokkuleppes Lätiga. Ed. V.

Eesti sõpru Belgias.

Eestil leidub rohkesti välismaalasi sõpru, kes kõige oma südamega hoolitsevad välis-eestlaspere eest. Üheks niisuguseks heaks hoolitsejaks on meie aukonsul Brüsselis hr. Léon Drugmond, kes suure töömehena on võitnud tõsise lugupidamise ja austuse igaihes, kellega temal kokkupuutumisi on olnud.

Hr. Léon Drugmond määrati 1. nov. 1934. a. eesti aukonsuliks Brüsseli. On tuntud tööstur ja „Société Belge pour la Fabrication des Cables et Fils Electriques“ peadirektor, ühtlasi ka selle tööstuse asutaja 1903. a. Omab mitmed kinnisvarad. Elavalt osa võtnud kohaliku eesti koloonia elust. Olles B. E. R. ühingu patronaatkomitee esimeheks, mõjutas seltside ühinemist, ja praegugi on B. E. R. S-i patronaatkomitee esimees. Ühtlasi peab omal kulul üleval seltsirume ja on majanduslikult seltsi mitmel korral toetanud. Pühitses hiljuti oma 56. aasta sünnipäeva.

Väliseestlased !

kodumaa tundmaõppimiseks soovitab foto-ateljee J. Riet, Viljandis

stereoskoopilte,

millede kaudu saate täieliku ülevaate kodumaa kaunistest kohtadest.

Hinnakirjad tasuta !

Hinnakirjad tasuta !

Peale rahvahääletust.
Valimiskast tühjendatakse, et asuda häälte lugemisele.

Kodumaa sõnumid.

Sisepoliitilises elus osutus veebruar erilise tähtsusega kuuks selle tõttu, et sel kuul, 23. ja 25. kuupäeval, toimus Eestis rahvahääletus, mis otsustas riigi põhiseaduse küsimuse. Riigivanema esildus rahvuskogu kokkukutsumiseks, kes töötaks välja uue põhiseaduse, on rahva poolt suure hääle enamusega vastu võetud. Hääleõiguslikke kodanikke käis valimiskastide juures 83 protsenti, arvult 621.294. Poolt anti 472.416 häält, vastu 148.878 häält. Nii suurt poolt-häälte arvu pole varem saanud Eestis ükski küsimus, mis olnud rahvahääletusel. Protsentides väljendub häälte vaherkord järgmiselt: 76.04% riigivanema esilduse poolt ja 23.96% riigivanema esilduse vastu.

Rahvahääletuse tulemused on eriti tähelepanuväärivad selle poolest, et riigivanema ettepanek sai enamuse mitte üksnes üle riigi kokkuvõttes, vaid ka igas omavalitsuse piirkonnas — linnas, alevis ja vallas — üksikult. Ainult kolmes omavalitsuses oli enamuse ettepaneku vastu. Neist on märkimisväärses ülikoolilinn Tartu, kus poolt-hääli oli ümmarguselt 16.000 ja vastu 19.000. Peale selle olid vastu-hääled ülekaalus kahes vähemtuntud Võrumaa vallas, — Toolamaal ja Karilatsis.

Rahvahääletus toimus üle riigi suures üksmeeles ja ilma vähemategi korrariiklusteta. Paiguti organiseerisid kodanikud hääletuskastide juure minekuks rongikäikudesse rahvuslippudega ja orkestri saatel. Rahvahääletuse järele saabub riigivanemale ja Vabariigi valitsusele iga päev rohkesti õnnesoovitelegramme igast riigi osast.

26. veebruaril korraldas suurejoonelise austusavalduse riigivanemale Tallinna kaitseliidu pere, minnes tõrvikrongikäigus Kadrioru lossi ette. Kaitseliidu nimel tervitas riigivanemat ja kaitseväge ülejuhatajat kaitseliidu ülem kindral Roska-O r a s m a a. Riigivanem oma vastuses tänas kaitseliitu rahvahääletuse eel tehtud selgitustöö eest.

1. märtsil riigivanem K. Päts pöördus raadio kaudu kõnega kõigi Vabariigi kodanike poole, andes pikema ülevaate valitsuse lähematest sammudest ja rahvuskogu kokkukutsumise ettevalmistustest. Riigivanem ütles muuseas:

„Valitsuse kõige tähtsamaks ülesandeks on koguda materjale meie uue põhiseaduse tarvis. Kui meie tahaksime ülepeakaela ainult selle poole püüda, et juba kevadel valimisi ette võtta, siis võiksid kõik need põhjalikud tööd, mis aega ja kaalumist nõuavad, saada väga pealis-

kaudsed. Ma arvan, et kuus kuud meie rahvuskogul oleks kõige paremaks tööajaks sügisel ja talvel. Seks ajaks oleksid lõpetatud teise koja ellukutsumise eeltööd ja meie võiksime siis sügisel rahulikult mõlemad kojad kokku kutsuda. Nii oleks meil lootust rahvuskogu käest uut põhiseadust kätte saada alles 1937. a. kevadel.

Ei ole praegu põhjust parteide võitlust ja tegevust ellu kutsuda, sest parteid on kohal seal, kus neil avaneb võimalus riigivõimule mõju avaldada, riigivõimu oma kätte saada ja siis oma soovide abil tegevust suunata ja elu lahendada. Ei, kannatame veel, võtame kõik oma jõud kokku ja ehitame üles oma ilus, uus riiklik kodu üksmeelsusele.“

*

Vabariigi aastapäev, 24. veebruar, omas tänavu kahekordse tähenduse, kuna ta langes ühte ka rahvahääletusega põhiseaduse uuendamiseks. Aastapäevaaktusi ja koosolekuid korraldati 24. veebruaril üle riigi, nii koolides, mitmenimelistes ühingutes ja maal seltsimajades.

Kolmandas suhtes tähtpäevaks osutus 24. veebruar selles, et paljud kodanikud otsustasid oma võõrapärase nime eestistada nimelt Vabariigi aastapäevaks. Üldse on seniajani eestistatud üle 50 tuhande nime. Nimede eestistamise keskbüroo, kes ka praegu jätkab oma tegevust, oli muuseas kogunud andmeid selle kohta, kuipalju eesti riigi- ja omavalitsuste ametnikest on võõrapärase perekonnanimedega. Selgus, et igast 100 ametnikust kandis võõrapäraseid nimesid 33. Viimaste hulgas olid suures ülekaalus kõrgemad ametnikud.

Arvatakse, et nüüd, pärast Vabariigi aastapäeva, võõrapärase nimedega ametnike protsent on 33 pealt langenud 20 peale.

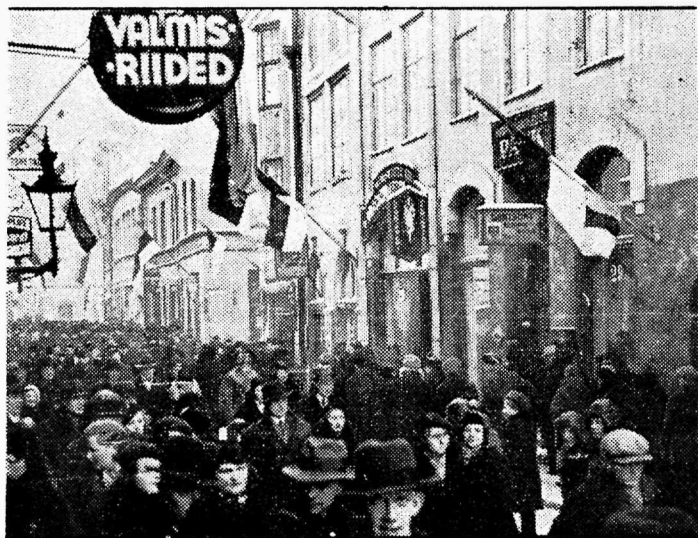
Järjest rohkem hakkab Eestisse saabuma teateid ka nimede eestistamisest väliseestlaste hulgas. Loodetavasti võtab nimede eestistamine väliseestlaste poolt nii suure ulatuse, et osutub veenvaks eeskujuks viimaseile kõhklejaile ka kodumaal.

*

L. a. 8. detsembri mässukavatsuse organiseerijaist, kes praegu vangistatud, andis sisekaitse ülem 21. veebruaril, eeluurimise lõpetamise järele, kohtu alla 164 isikut. Neid süüdistatakse kriminaalseadustiku par. 75. järele, mis räägib ettevalmistusest Eesti Vabariigis põhiseadusega maksmapandud riigikorra vägivaldseks kukutamiseks, milleks süüalustel olid käsitada relvad ja muud abinõud plahvatuste tekitamiseks. Karistusena näeb seadus siin ette kuni 15 aastat sunnitööd. Kuna süüteod on toime pandud kaitseseisukorra ajal, võib kohus karistust kõrgendada kuni 20 aastani. Protsess, mis osutub suurimaks poliitiliseks protsessiks, mis Eestis kunagi peetud, toimub paari kuu pärast sõjaringkonna kohtus.

22. veebruaril saabusid Tallinna teated, et Rotterdamis, Hollandis, on võetud vahi alla Soomest põgenenud vapside juht Artur Sirk, kes sinna saabunud Inglismaalt. Sirk, kelle Soome valitsusvõimud olid varustanud Nanseni passiga, ilmus Hollandisse selle järele, kui oli lõppe-

Valmispäevadel.

Rahvas Vabaduspäeval Harju tänaval, Tallinnas

Eesti Vabariigi II klassiloterii plaan.

I klass

Loosimine!
5., 6., ja 7. mail 1936. a.

Suurim võit Kr. 25.000
(õnnelik juhusel)

Kr. Kr.

1 preemia 15.000 — 15.000
1 võit 10.000 — 10.000
1 " 7.000 — 7.000
1 " 5.000 — 5.000
1 " 3.000 — 3.000
4 " à 1.000 — 4.000
10 " " 500 — 5.000
10 " " 200 — 2.000
25 " " 100 — 2.500
120 " " 20 — 2.400
1000 " " 10 — 10.000
3827 " " 5 — 19.135

5000 võitu + 1 pr. = 85.035

Pileiti hind klassivõitlises ostes iga klass 2 krooni; kõik 4 klassi korraga ostes 8 krooni

Poolpileiti (4 pileiti) hind klassivõitlises ostes iga klass 8 krooni
Poolpileitiraam. (4 poolp.) hind klassivõitlises ostes iga kl. 4 krooni

Kes soovib osta taise, kolmanda või neljanda klassi pileiti, ilma et tal oleks eelmise klassi piletit, peab maksma ka kõigi eelmiste klasside hinna.

Klassivõitlises müüakse pileiteid Riigi klassiloterii pileitite müügikohtades, Välis-Eesti Ühingu, pankades, postiasutustes jne. Iga klassi pileitite müük algab eelmise klassi võitude nimekirja avaldamisest ja kestab loostumiseni. Pileitid kõigi nelja klassi jaoks korraga müüakse ainult pileitite keskmüügikohtas, Riigi trükkikojas, Tallinnas, Niine tän. 11.

II klass

Loosimine 9., 10. ja 11. juunil 1936. a. Eelmise klassi pileitite vahetamine lõpetatakse 2. juunil 1936. a.

Suurim võit Kr. 25.000
(õnnelik juhusel)

Kr. Kr.

1 preemia 15.000 — 15.000
1 võit 10.000 — 10.000
1 " 7.000 — 7.000
1 " 5.000 — 5.000
1 " 3.000 — 3.000
4 " à 1.000 — 4.000
10 " " 500 — 5.000
10 " " 200 — 2.000
25 " " 100 — 2.500
150 " " 20 — 3.000
1200 " " 10 — 12.000
3597 " " 7 — 25.179

5000 võitu + 1 pr. = 93.679

Pileiti hind klassivõitlises ostes iga klass 2 krooni; kõik 4 klassi korraga ostes 8 krooni

Poolpileiti (4 pileiti) hind klassivõitlises ostes iga klass 8 krooni
Poolpileitiraam. (4 poolp.) hind klassivõitlises ostes iga kl. 4 krooni

Kes soovib osta taise, kolmanda või neljanda klassi pileiti, ilma et tal oleks eelmise klassi piletit, peab maksma ka kõigi eelmiste klasside hinna.

Klassivõitlises müüakse pileiteid Riigi klassiloterii pileitite müügikohtades, Välis-Eesti Ühingu, pankades, postiasutustes jne. Iga klassi pileitite müük algab eelmise klassi võitude nimekirja avaldamisest ja kestab loostumiseni. Pileitid kõigi nelja klassi jaoks korraga müüakse ainult pileitite keskmüügikohtas, Riigi trükkikojas, Tallinnas, Niine tän. 11.

III klass

Loosimine 21., 22. ja 23. juunil 1936. a. Eelmise klassi pileitite vahetamine lõpetatakse 14. juunil 1936. a.

Suurim võit Kr. 25.000
(õnnelik juhusel)

Kr. Kr.

1 preemia 15.000 — 15.000
1 võit 10.000 — 10.000
1 " 7.000 — 7.000
1 " 5.000 — 5.000
1 " 3.000 — 3.000
4 " à 1.000 — 4.000
10 " " 500 — 5.000
10 " " 200 — 2.000
25 " " 100 — 2.500
100 " " 30 — 3.000
1000 " " 12 — 12.000
3855 " " 9 — 34.695

5008 võitu = 1 pr. + 103.195

Pileiti hind klassivõitlises ostes iga klass 2 krooni; kõik 4 klassi korraga ostes 8 krooni

Poolpileiti (4 pileiti) hind klassivõitlises ostes iga klass 8 krooni
Poolpileitiraam. (4 poolp.) hind klassivõitlises ostes iga kl. 4 krooni

Kes soovib osta taise, kolmanda või neljanda klassi pileiti, ilma et tal oleks eelmise klassi piletit, peab maksma ka kõigi eelmiste klasside hinna.

Klassivõitlises müüakse pileiteid Riigi klassiloterii pileitite müügikohtades, Välis-Eesti Ühingu, pankades, postiasutustes jne. Iga klassi pileitite müük algab eelmise klassi võitude nimekirja avaldamisest ja kestab loostumiseni. Pileitid kõigi nelja klassi jaoks korraga müüakse ainult pileitite keskmüügikohtas, Riigi trükkikojas, Tallinnas, Niine tän. 11.

IV klass

Loosimine 2., 3., 4., 5., 7., 8., 9., 10., 11., 12., 14., 15., 16., 17., 18. sept. 1936. a. Eelmise klassi pileitite vahetamine lõpetatakse 25. aug. 1936. a.

Suurim võit Kr. 100.000
(õnnelik juhusel)

Kr. Kr.

1 preem. 60.000 — 60.000
1 võit 40.000 — 40.000
1 " 25.000 — 25.000
1 " 15.000 — 15.000
1 " 10.000 — 10.000
1 " 7.000 — 7.000
1 " 5.000 — 5.000
1 " 3.000 — 3.000
20 " à 1.000 — 20.000
30 " " 500 — 15.000
250 " " 100 — 25.000
1000 " " 30 — 30.000
3425 " " 12 — 41.100
36516 " " 9 — 328.644

41248 võitu + 1 pr. = 624.744

Pileiti hind klassivõitlises ostes iga klass 2 krooni; kõik 4 klassi korraga ostes 8 krooni

Poolpileiti (4 pileiti) hind klassivõitlises ostes iga klass 8 krooni
Poolpileitiraam. (4 poolp.) hind klassivõitlises ostes iga kl. 4 krooni

Kes soovib osta taise, kolmanda või neljanda klassi pileiti, ilma et tal oleks eelmise klassi piletit, peab maksma ka kõigi eelmiste klasside hinna.

Klassivõitlises müüakse pileiteid Riigi klassiloterii pileitite müügikohtades, Välis-Eesti Ühingu, pankades, postiasutustes jne. Iga klassi pileitite müük algab eelmise klassi võitude nimekirja avaldamisest ja kestab loostumiseni. Pileitid kõigi nelja klassi jaoks korraga müüakse ainult pileitite keskmüügikohtas, Riigi trükkikojas, Tallinnas, Niine tän. 11.

Võidu korral I, II või III klassis võidavad pileitiraamatus kõik 4 pileitit, sest iga võitnud raamatu numbri kohta loositakse selle raamatu 4 pileiti vahel välja 4 võitu. IV klassis langeb igale raamatule kindlasti üks võit, mis loositakse kobe selle raamatu 4-ja pileiti vahel välja.

nud tema inglise viisumi kuuenädalaline tähtaeg.

Prantsuse lehe „Temps'i“ arvates Hollandi valitsus A. Sirku Eestile välja ei anna, kuna peab teda poliitiliseks pagulaseks. Kõige tõenäolisem on, et Sirk saadetakse Hollandist välja.

*

Haridus-sotsiaalministeerium asus seaduseelnõu väljatöötamisele, mille alusel tuleb lahutamisele haridusministeerium sotsiaalministeeriumist. Nimetatud kahe erialalise ametkonna koostöötamist ei peeta valitsuse ringkonnas otstarbekohaseks. On tõenäolik, et ministeeriumide lahutamine teostub juba 1. aprilliks.

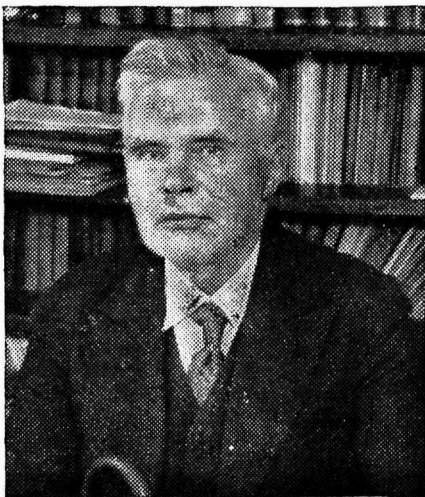
*

Teise riikliku klassiloterii piletite müük algas kohe pärast esimese klassiloterii lõppemist märtsi alul. Tihedamate ja suuremate võiduvõimaluste tõttu huvi teisele loteriile osutus veelgi suuremaks, kui esimesel. Juba esimesel kahel päeval saadeti kõik piletid laiali müügikohtadesse, kus nad paljudes kohtades kohe osteti ära, nii et uusi nõudmisi enam polnud võimalik rahuldada.

Eelmisest loteriist võtsid osa ka paljud väliseestlased. Suuremaid võite väliseestlastele läks Austraaliasse, L.-Ameerikasse ja Venemaale. Välis-Eesti ühingul õnnestus muretseda tagavaraks väiksemal arvul pileteid väliseestlaste jaoks ka seekord, et rahuldada neid nõudmisi, mis tulevad kaugemalt.

*

New Yorgis surnud dollarmiljonäril John Andrus'el, kes 75 aasta eest merimehena lahkunud Eestist ja kes ole-

G. E. Luiga 70. a. vana.

vat rahvuselt eestlane, leiduvat „Vaba Maa“ teatel Eestis pärijaid, kes praegu on organiseerumas Tallinnas. Pärijaiks kinnitamiseks tarvilikest andmetest olevat osa juba leitud. Puuduvat veel kirikuraamatulised tõendused John Andrus sünniaasta kohta. Need olevat aastate eest hukkunud ühes tulekahjus Tallinnas. Pärimisõigused loodetakse selgitada kahe kuu jooksul.

*

19. veebruaril pühitses eesti tuntud kirjanik ja endine poliitikategelane Karl Ast-Rumor oma 50 a. sünnipäeva. K. Ast on olnud eesti sotsiaal-demokraatliku partei juhtivaks tegelaseks selle asutamisest saadik, võttes rahvasaadikuna osa Asutava Kogu ja nelja esimese riigikogu tööst. 1924. kuni 1925. a. oli ta portfelli ministriks J. Jaaksoni kabinetis.

Tema sulest on ilmunud rida reisikirjeldusi, novelle ja mitmesuguseid muid ilukirjanduslikke töid.

Viimastel aastatel on K. Ast elutsenud Aafrikas ning 1935. aastast Pariisis, kus töötab eesti telegraafiagentuuri ETA esinajajana.

*

Teiseks juubilariks möödunud kuul oli eesti ajakirjanike pere nestor G. E. Luiga, kes 27. veebruaril sai 70-aastaseks. Sünnipäevalaps on sündinud Valgjärve vallas Võrumaal. Tegutses noorpõlves kooliõpetajana ja siirdus 1890.—91. a. „Oleviku“ toimetajaks. Kuni 1901. a. oli Luiga kooliõpetajaks Venemaal, siis toimetas Tallinnas „Ristirahva Pühapäevalehte“, „Eesti Postimeest“, „Koitu“, „Eesti Kodu“ ja lõpuks aastakümneid „Päevalehte“.

Nimetamata ei saa jätta ka juubilari kirjanduslikku tegevust, mis on olnud üsna viljakas. Ta on avaldanud mitmed luuletuskogud, jutustusi, reisikirjeldusi, populaarteaduslikke raamatuid jne.

Praegu elab G. E. Luiga juba teist aastat vanaduspuhkusel Tallinna Nõmmel.

2. märtsil sai 50 a. vanuseks Eesti silmapaistvam kirjanik ja arvustaja Friedebert Tuglas. Tuglas, kelle endine nimi oli Mihkelson, sündis Ahja mõisas Tartumaal, kus ta isa oli puusepaks. Õppis Tartus Treffneri gümnaasiumis, teenis aastatel 1903—4 „Postimehe“ talituses, võttis osa 1905. a. mässuliikumisest, viibis mõned kuud Tallinnas Toompea vanglas, elas 1909—14. a. Pariisis, siis Soomes ja Peterburis, ning hiljem siirdus tagasi Eestisse, kus võttis energiliselt osa mitmesuguste kirjanduslike ja muude organisatsioonide tegevusest. Eriametutena on juubilar rikkaliku ilukirjandusliku loomingu kõrval avaldanud rea tõlkeid, reisikirju, kriitilisi teoseid ja muud.

Tuglase alaliseks elukohaks on Tartu.

A. T.

Vabariigi aastapäeva pühitsemine Helsingi Eesti Seltsis.

Esimeses reas vasakult: kirjanik Mait Metsanurk, konsull pr. Hõbemägi, prof. Gustav Sults, saadiku pr. Rebane, E. V. saadik H. Rebane; esimene paremal: kirjanik A. Kivikas. Teises reas vasakult kolmas: kirjanik Grünthal-Ridala.

Organiseeritud Välis-Eestist.

Eesti suurläbiõhtud Soomes.

Pingutused elustada Soome-Eesti läbiõhtudeid

Eestil on Soomega olnud alati palju suhteid. Vene valitsuse ajal oli Soome kohaks, kus eesti poliitilised pagulased leidsid omale varju. Mõnigi eestlane leidis siin omale uue kodumaa. Oli juhtumeid, kus terved perekonnad rändasid Soome ja asusid kas kuskile saarele või neemele. Nende eestlaste järeltulijaid võib tunda ära ainult veel eestipärasest nimest. Imelikul kombel on nad rohkem rootsistunud, kui soomestunud: rannikul, kuhu eestlased peaaegjalikult asuma jäid, puututi rohkem kokku rootslastega, ja ametasutustes oli igal pool sama keel tarvitusel.

Iseseisvuse ajal on ainult mõnel harval juhtumil eestlased siin kauem peatunud, paljud on aga tagasi kodumaale läinud. Läbikäimist naabrite vahel ei saa pidada lõdvaks, rahvast liigub ühtelugu. Kuid Soome külastajateks on peamiselt ikkagi kas ärimehed või turistid. Neile, kes siin kauemat aega sooviksid olla ja tööd leida, tehakse kitsendusi, kuna töötöölisi siingi küllalt leidub.

Läinud aastatel süa tulnud poliitilised pagulased, kellele Soome valitsus pelgupaika andis tingimusel, et nad poliitilisest tegevusest osa ei võtaks, pole kahjuks — nagu ajalehtede veergudelt on lugeda — oma sõna pidanud. Nende tegevus Soomes on haaranud ka Soome kodanikke, nii et kohus nüüd neid asju peab lahendama ja eduskunnas üks arupärimine teisele järgneb.

Tähtsatel vastolude tekkimine ja mõned muudki eriarvamised poliitilistest oludest kahjuks avaldasid halvavat mõju Eesti-Soome vahelisele sõbralikule läbikäimisele ja hõimutööle. Seepärast peab märkima suure rahuloluga, et kainelt asjale vaatajad mõlemalt poolt on katsunud endist head vahekorda jälle jalule seada. Seesuguse eesmärgiga on asunud tööle ka hiljuti siin asutatud Soome-Eesti Ühing, mis juba ühte-teist on suutnud korda saata.

Ka endised organisatsioonid on töötanud samas suunas ja nõnda on viimasel ajal Helsingis olnud tunda Eesti-Soome tööpöhlul tõsist kõrgepinget. 16. veebruaril korraldas Soome akadeemiline klubi Eesti õhtu, millest osavõtt oli õige elav ja kus kõlas eesti laul, kaigus eesti muusika ja tantsiti eesti rahvatantsu.

Suomalaisuuden Liito eesti osakonna algatusel ja eesti raamatu-aasta toimkonna kaasabil korraldatud eesti kirjanduse näitus avati pidulikult Stockmanni universaal-kaubamajas, akadeemilise raamatukaupluse osakonnas Soome haridusministri poolt. Näitus, mille kohapealseks korraldajaks oli kirjanik Albert Kivikas, üllatas mõndagi eestlast, kes kauem kodumaalt ära oli olnud ja kontakti kodumaa kirjandusega kas osalt või hoopis oli kaotanud. Samuti on see näitus kindlasti sundinud mõnegi soomlase arvamist eesti kultuuri ja kirjanduse kohta muutma — niivõrd mõjuva mulje jättis see vaimuvara, mis siin oli esitatud.

Näitus andis selge pildi eesti kirjanduse arengust kuni meie päevadeni. Fennica osakond esitas soome keelest eesti keelde

Vasakult: pr. M. Päk-
kila, laekur, K. Sak-
ras, esim., P. Klaus-
sen, kirjat. abi, prl.
A. Jansen, laekuri
abi, üliõpil. A. Pals,
esimehe abi, ja pr. V.
Meyer, kirjalolme-
taja.

tõlgitud teoseid, kokku 166, ja teine —
Estica osakond — tõlkeid eesti keelest
soome keelde: neid oli ainult 21 teost.

Näituse avamispäeva õhtul korraldati
Stockmanni saalis eesti kirjandusõhtu,
kus tuntud eesti sõbra dr. Elsa Enä-
järvi-Haavio poolt kuulajaskonnale
esitati Helsingisse sõitnud eesti kirjani-
kud prof. Gustav Suits, Mait Metsanurk,
Henrik Visnapuu, Albert Kivikas, ning
Helsingis asuv Villem Ridala. Õhtu algas
noore eesti viiulikunstniku 11-aastase Ee-
vi Liivak'u viiuliettekannetega, kelle
võimed üratasid suurt tähelepanu. Samal
päeval oli E. Liivak esinemis kontserdil,
kus oli üratanud samuti üldist vaimustust.
Kirjanikud kandsid ette oma teoseid ja
hiljem magister Aino Suits, Tartust,
deklameeris eesti kirjanike töid soome ja
eesti keeles. Õhtu lõppes Soome kirjanik-
kude liidu esimehe Yrjö Soini (Agape-
tuse) mõnusa humoristliku kõnega.

Iseseisvuse aastapäeva pühitsemiseks
oli Soome-Eesti Ühing korraldanud pi-
duliku aktuse ülikooli saalis, mis
oma suurejooneliselt ja osavõtjate ar-
vu poolest ei jätnud midagi soovida. Pidu-
likust aktusest oli tulnud võtma osa ka
Soome president P. E. Svinhufvud,
keda tervitas üliõpilaslaulukoor lauluga.
Aktuse avas Soome peaminister Kivi-
müki. Kavas olid prof. Suitsu, rügi-
nõunik Paasikivi ja minister H. Re-
base kõned. Õhtul oli eesti saatkonnas
traditsiooniline koosviibimine, millest hulk
Eesti sõpru ja sünniseid eestlasi oli pabunud
osa võtma. Võõraste hulgas nähti Soome
eduskonna esimeest K. Kallio't, ülikooli
ja tehnikaülikooli professoreid ja rohkesti
rügi kõrgemaid ametnikke. Eestist saa-
bunud kirjanikud olid samuti kohal in
corpore. Vastuvõtt oli, nagu varemategi
aastatel, saadiku hr. Rebase ja tema
proua poolt südamilik ning igaiüks tundis
end koduselt.

Hiljem õhtul olid eestlased ühes saadi-
ku ja tema prouaga ning eesti kirjanikke-
dega Helsingi Eesti Seltis koos. Tervitus-
kõne pidas seltsi juhatuse poolt üliõpilane
Pals, millele järgnes minister H. Re-
base mõnus kõne. Kirjanik H. Visna-
puu rääkis raamatu-aasta mõttest ja kir-
janik A. Kivikas luges oma töid. Ka-
vast ei puudunud muidugi Eevi Lii-
vak'u ettekanded viiulil. Seltsi juhatuse
ettepanekul ja koosolijate ühemeelsel
heakskiitmisel saadeti eesti riigivanemale
K. Päts'ule õnnesooviteogramm. Seltsi
naised, proua Schvalbe'ga eesotsas,
olid hoolitsemis teelaua eest, mis tõstis kodu-
dust meeleolu. Koosviibimine jätkus kuni
kella kaheni öösel.

Helsingi ülikooli soovil pidas prof. G.
Suits siin kesknädalal, 26. veebruaril
loengu eesti rahvustunde alg-
allikaist uuemate kirjandus-ajaloo-
liste uurimuste valgustusel.

Sünne eestlaskond on kaasa elanud
neil päevil Helsingis olnud pidustustele,
on käinud raamatunüütusel ja saanud sel-
ge pildi eesti kultuurilisest arengust.
Oleks soovitatav, et kodumaalt süia kirjan-
duse-, kunsti- ja kultuurtegelasi sageda-
mini saaksime: sellega kujuneks Eesti-
Soome kontakt pidevamaks, õpitake tei-
neteist lähemalt tundma ja saavutusi hin-
dana, hõimutöö läheks endistesse roobas-
tesse ja sünned väliseestlased saaksid ko-
dumaalt rohkem vaimlist kosutust ja tuge.

A. N.

Eesti Vabariigi aastapäeva pidustusi Leedus.

Eesti Vabariigi aastapäeva pühitsemi-
ne Leedus möödus tänarvu väga suurejoon-
neliselt ja mitmekesiselt. Juba laupäeval,
22. veebruaril, pealelõunat, esines Leedu
riigiooperi solist pr. Grigaitiené ringhää-
lingus eesti lauludega, millele järgnesid

dr. Matusas'e loeng Eesti ajaloost ja hussaari rügemendi orkestri kontsert Eesti helitöödest. Kell 20 oli teine pikem loeng Eesti kultuurilistest ja majanduslikest saavutustest.

23. veebruaril kell 12 korraldas Kaunase Eesti Selts Vabariigi saatkonnas piduliku kontsert-aktuse, kus kõnedega esinesid saadik ja seltsi esimees. Kontsert-osas olid eesti helitööd, kusjuures klaveril esines solistina prl. J. Kippasto.

Samal päeval kell 16.30 korraldati ülikooli aulas suur pidulik kontsert-aktus, mille avas rektor prof. M. Rõmers. Kõnedega esines Leedu-Eesti ühingu esimees J. Vileišis, prof. K. Žalkauskas, saadik Leppik ja t. Ülikooli koori poolt kanti ette mõlema riigi hümnid ja eesti helitööd. Solistidena esinesid „Estonia“ teatri solist pr. I. Aav-Loo ja Leedu riigiooperi primadonna pr. Grigaitienė. Kõik korporatsioonid ja seltsid olid esitatud lippudega.

Õhtul kanti riigiteatris ette leedukeelses tõlkes Ed. Wilde „Pisuhänd“. Kell 21 esinesid riigi ringhäälingus meie solistid pr. Aav-Loo ja prl. Kippasto.

24. veebruaril kell 6.40 saabus Eesti delegatsioon minister N. Kann'uga eesotsas.

Peale ametl. visiidide oli delegatsioon eraaudientsil Vabariigi presidendi juures. Minister N. Kann'ule anti üle Gediminas'e ordu suurpael.

Kell 16—18 oli riigiteatris Leedu-Eesti Ühingu poolt korraldatud pidulik kontsert-aktus, kus kõnedega esinesid Ühingu esimees J. Vileišis, välisminister Lozoraitis, haridusminister N. Kann, saadik Leppik ja „Eta“ dir. Kornel. Aktusest võtsid osa valitsuse liikmed peaminister J. Tubelis'ega eesotsas. Kontsert-osas kanti ette eesti ja leedu helitööd, kusjuures solistidena esinesid Leedu ooperi artistid ja prl. Kippasto, samuti ka Leedu kaitseväe koor Martinonis'e juhatusel. Teater oli tulvil.

Kell 19.30 oli pidulik ooperietendus „Rigoletto“, kus külalisena esines suure eduga pr. Aav-Loo.

Kell 23 oli ohvitseride kasiinos raut, millest ka valitsuse liikmed peaminister J. Tubelis'ega eesotsas osa võtsid. Rautmöödus ülevas ja väga sõbralikus meeleolus, kestes kella 5-ni hommikul. Koos oli 220 inimest.

Klaipėdas korraldati 24. veebruaril Vytautas Suure nimelise gümnaasiumi saalis pidulik aktus, kus kõnedega esinesid Klaipėdamaa kuberner Kurkauskas, kaubandusinstituudi rektor E. Galvanauškas (end. peaminister), Läti peakonsul Klaipėdas Seskis ja teised.

Ka teistes provintsilinnades korraldati pidulikke aktusi vastavate kõnedega Eesti üle, milleks saatkonna poolt rohkesti materjali laiali saadeti.

Nii Kaunases kui provintsilinnades lehvitsid 24. veebruaril Eesti ja Leedu rahvuslippud.

Ajakirjandus avaldas rohkearvulisi pikke kirjutisi ja palju ülesvõtteid Eestist. Leedu Invaliidide Liit andis välja luksuspaberil illustreeritud erinumbri rohkearvuliste artiklite ja piltidega Eesti elust ja tegelastest.

Hopas rahvusvaim kasvab.

Jaauari lõpus pidas Hopa Eesti Haridusselts Lätis oma aastapeakoosolekut, millest võttis osa kuni kolmveerand seltsi liikmeist. Võeti vastu kassa-aruanne, millest nähtub, et seltsil on praegu chitusel uus seltsi- ja koolimaja, mille ehituskulud moodustavad 11.000 latti. Hoone ehitamiseks selts on saanud toetust Eesti valitsuselt 3.594 krooni ja Riia Eesti Haridus- ning Abiandmisseltsilt 4-protsendilise laenuma 5.000 latti.

Koosolekul valiti uus juhatus järgmises koosseisus: E. Dzenits (esimees), K. Trosko (abiesim.), A. Sisas ja H. Rogenbaum (laekahoidjad), E. Veber (kirjatoimetaja), A. Anderson (abik-t.), J. Suur, J. Puudist ja P. Kasak. Seltsil oli läinud aastal 30 liiget. Ed. V.

*

E. V. aastapäeva pühitsemine Hopa Eesti Haridusseltsi korraldusel algas juba 23. veebr. õhtul, mispuhul oli päevakohane jumalateenistus, mida pidas õpetaja Jaan Kimmel, Tartust. Oma juhluses rõhutas ta Eesti rahvastunde alleshoidmise vajadust. Eestlased ei pea hübenema oma rahvast. Lauldi Vabadussõjas langenud kangelaste mälestuseks.

Pärast jumalateenistust oli perckondlik koosviibimine, kus esineti kõnedega rahvuslikus vaimus. Noorematele oli hiljem jalakeerutus.

Ed. V.

E. V. aastapäev Riias.

Eesti aastapäeva pühitsemine kujunes Riias seekord õige suurejooneliseks. Terve rea pidustuste seas väärib märkimist Mustapeade Klubi saalis korraldatud pidulik aktus, millest osa võtsid Eesti majandusminister K. Selter, prof. A. Piip, kindral N. Reek, saadik K. Mennig ja t. Pidustustest võtsid osa ka Läti president A. Kviesis ja peaminister K. Ulmanis. Eesti Vabariigi aastapäeva puhul oli kogu Riia ehitud lippudega.

Pidulikud aktused E. V. juhtivate tegelaste osavõtul korraldati ka Eesti seltsides.

Stockholmi E. S. Tegevusest.

Eesti Selts Stockholmis pidas aastakoosolekut. Liikmeid oli rohkesti kokku tulnud ja meeleolu oli tõsine ja asjalik. Juhatas seltsi esimees hr. Titus. Kirjatoimetaja kandis ette aruande möödäläinud aasta tegevuse üle. Pärast aruande ärakuulamist asuti uue eestseisuse valimisele.

Valiti: esimeheks tagasi ühel häälel hr. Titus, laekuriks Vabariigi esindaja hr. Kask, kirjatoimetajaks hiljuti Rootsi elama asumud prl. Kapten, esimehe abiks pr. A. Barrén, laekuri abiks hr. A. Nömborg, kirjatoimetaja abiks pr. M. Landelius, revisjon-komisjoni hr. Püss ja pr. Braun; klubimeistriks pr. Gudmundson, abiks pr. Landelius.

Pärast ametlikku koosolekut koguneti ühise kohvilaua ümber, kus sõbralikul jutujamisel kuni keskööni koos viibiti.

„Pvlht“.

E. V. aastapäev Brüsselis.

Tänavu 18. E. V. aastapäeva pühitsemist korraldas B. E. R. S. pühapäeval, 23. veebr. omas ruumes, kuhu suurel arvul rahvast oli kokku tulnud, nii et ruumist tahtis tulla puudus.

Näitelavale olid asetatud riigivanem Pätsi ja kuningas Leopold III pildid, kuna näitelava katsid hulle valgeid sireleid ja tulpe ning seintelt rippusid alla suured eesti lipud.

Aktuse avas seltsi esimees hr. Pärli päevakohase kõnega, millele järgnes Eesti hümn. Asja Brüsseli jõudnud Sokolski koor esines eesti lauludega, millel oli muidugi suur mõju. Soololaule kandsid ette sama edukalt prl. Pöder ja Kaljo Raag. Aktusele järgnes ühine koosviibimine omavahelises ühises teelauas, kus Belgia-Eesti kaubanduskoja esimees ins. Ectors pidas väga huvitava kõne. Teistest tähtsamatest küllalistest võiks nimetada dr. Rei Hayashi, Tokio ülikooli prof., hr. Lesoir'i, Brüsseli linna kõrgema kaub.-instituudi prof., Antwerpeni Läti konsulit hr. Rācenis'i j. t. Hr. konsul Drugmond, kes Prantsusmaal puhkusel viibis, oli saatnud tervitustelegrammi. Rahaliselt aitasid ühisa õhtu korradaminekule kaasa hr. konsul Drugmond, Antwerpeni aukonsul Verbeeck ja ins. Ectors, nii et seltsile jääb kena summa ülejääki, mida kasutatakse raamatukogu täiendamiseks.

Harbiini eestlased tihuvad sidemeid kodumaaga.

Harbiini eesti seltskondlikkude organisatsioonide perekonnaõhtul 1. veebruaril kanti ette hra R. J. Grünbergi poolt ülevaade viimaste poliitiliste sündmuste üle Eestis. Viimase ettepanekul ja koos-

viibijate ühisel otsusel saadeti herra Riigivanemale tervitus Vabariiki ähvardanud mässukatse likvideerimise puhul.

Tervitusele kirjutasid alla Harbiini Eesti Selts, Harbiini Eesti Ev.-luteri koguduse Nõukogu, Naiskomitee ja Eesti Kaubandus-Tööstusbüroo.

Samal õhtul pandi alus korjandusele raamatu-aasta fondi heaks, mis väga hoogsalt edeneb.

7. veebruaril Allveelaevastiku Sihtkapitali juhatuselt saadud kirja põhjal otsustati panna alus ka korjandusele nimetatud sihtkapitali heaks. Koostati viieliikmeline toimikond, kuhu kuuluvad kõikide Harbiini eesti seltskondlike organisatsioonide esindajad, nimelt: esimees hra A. Lõhmus, laekur hra A. Raevald, sekretär hra R. Grünberg, liikmed pr. A. Bardin ja hra G. Pedai.

1933. a. anti üle nimetatud Sihtkapitalile kohalise eesti seltskonna poolt Am. doll. 100.58. Loodetavasti saab ka praegune korjandus õnnestuma, pealegi, et on kavatsus kõiki Mandžukuos elavaid eestlasi korjandusele kaasa tõmmata.

New Yorgi Eesti Haridusseltsi aastase töö tulemusi.

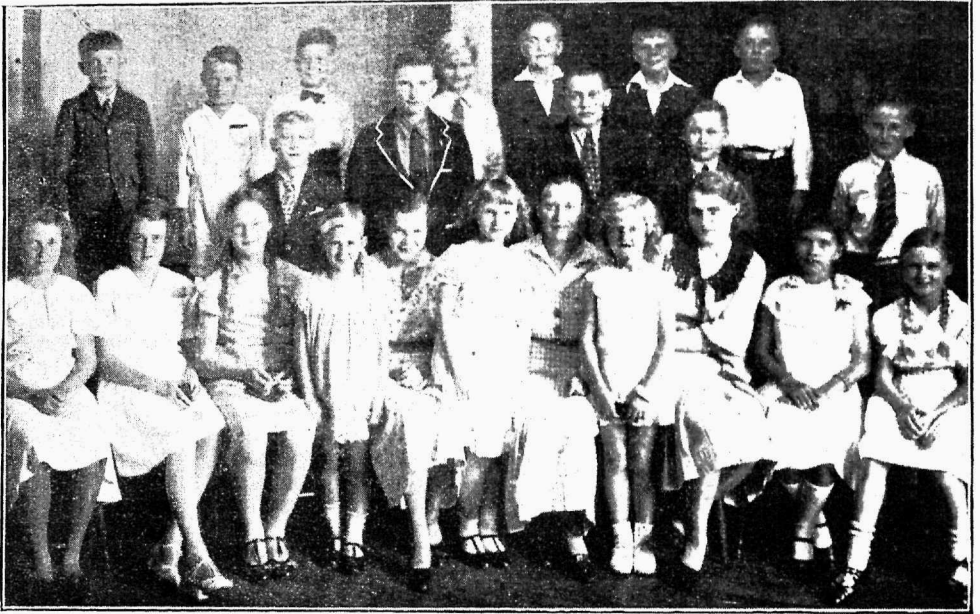
New Yorgi Eesti Haridusseltsi oma peakoosolekul 5. jaanuaril võis rahuldusega vaadata tagasi möödunud aasta tegevusele. On olnud kavatsusi uusi ruume muretseda, kuid esialgu ei ole need kavatsused teostatavad. Seltsi tegevus on aasta jooksul kestnud enam-vähem igal alal, mõnes harus rohkem, teises vähem-hoogsamalt, nagu tõusud ja mõnad on igal alal. Majanduslikult on aastane tegevus lõppenud väikese ülejäägiga, milleks mitte vähe on aidanud kaasa aasta jooksul korraldatud 24 pidu, millest 1 oli Vabariigi aastapäeva pühitsemine, 4 — nädendi-õhtut, 1 spordiõhtu, 1 bazaar ja ülejäänud mitmesuguste segaettekannetega õhtud.

Seltsi 1936. a. juhatusse valiti: esimeheks Augustus Pierce (end.), abiesimeesteks Hugo Peil ja Bernhard Nurmsten, laekuriks August Norman, kirjatoimetajaks Leida Adamberg, finants-sekretäriks Eduard Derrick ja varahoidjaks John Part.

Revisjonikomisjoni valiti: Karl Saar, Jaan Lemberg ja Alfred Loor.

Koosolekul leidis aset ka aktiivsemate tegelaste austamine, kes endohverdavalt oma väärtuslikku tööjõudu on pühendanud seltskonnale. Selle tänuühine valiti seltsi auliikmeks Jiiri Annusson. Tunnustavalt mainiti konsul K. Kuusi'kut, rahvatantsude juhatajat Alice Zimmermann'i ja sama grupi tegelastest Hilda Pussi. Samuti leidis tunnustust John Part'i noorte organiseerimistöö.

Sydney Eesti kooli lõpuaktus.

Istuvad vasakult: Tamara Baranof, Iris Villems, Thea Sildever, Inge Busch, kooliõpetaja prl. Sommer, Daisy Varik, pr. Liiv, Asta Kiip, prl. Tants, Laine Lipping, Eva Liiv. Keskmine rida: Sulo Vahtrik, Vova Baranof, Harry Kangur, Juhan Liiv, Endel Busch. Ülemine rida: Harry Jürgenson, Peeter Liiv, Vello Sitsik, Loren Lipping, Harry Glaser, Donald Kiip ja Donald Reinthal. Pildil puuduvad: Juta Schönberg ja Ira Marks.

Kuid ei saa muidugi jätta märkimata ka kõigi nende tegelaste tööd, kelle juhtimisel teostub tegevus seltsi mitmes tegevusharus. Nii tegutsevad seltsil ikka edasi kirjandus-, kunsti-, muusika-, näite-, spordi- ja naisosakonnad ning malering.

23. veebruaril pühitses E. H. S. pidulikult Eesti Vabariigi 18. aastapäeva.

Sydney Eesti kool kasvab.

Sydney Eesti kool tegutseb väga aktiivselt. Hiljuti korraldati Sydney eesti koolilastele lõppaktus, millel viibis ka uus Eesti aukonsul Joh. Kaiv. Konsul Kaiv on eesti kooli küsimusest väga huvitatud ja lubas kõigiti kooli tegevusele kaasa aidata. Lõppaktusele olid kutsutud ka laste vanemad.

Prl. Tants luges ette parima õpilase Solo Vahtriku kirjatöö, kes iseseisvalt oli koostanud ülevaate Eesti maateadusest. Konsul Kaiv võrdles seda tööd kodumaa algkooli lõpetaja tööga.

Peale aktust oli ühine koosviibimine laudade ääres, kus maiustati ja vahetati elavalt mõtteid.

Eeltuleval kooliaastal on loota eesti koolilaste arvu suurenemist. Aprillis kaivatsetakse koolilaste poolt lavastada üks suurem näidend.

Sydney Eesti kool tellis Välis-Eesti Ühingult ka uuemad õpperaamatuid, millele lisaks Ühing omalt poolt saatis veel lastekirjandust, mille kättesaamist nüüd tänuga kviteeritakse. Eesti kooliküsimus välismaal on üks tähtsamatest küsimustest Välis-Eesti liikumises, sellepärast tuleb rõõmuga tervitada Sydney eesti kooli edusamme.

Sydney E. kogudus annab välja oma häälekandjat.

Sydney, Austraalias, asuv Eesti Jaani kogudus on hakanud välja andma oma lehte nime all „Sydney Eesti Ev. Lut. Usu Jaani koguduse Teataja“. 1. nr-i saatesõnana kirjutatakse peale muu: „Peale teadete meie koguduse elust on ette nähtud ka lühike kokkuvõtte kodumaa sündmustest, sest loeme oma pühamaks ülesandeks alal hoida ühendust kodumaaga nii palju, kui see iganes võimalik. Kuigi siin ja seal kodumaa lehti loetakse ja need käest kätte käivad, on siiski sajad eesti perekonnad Austraalias elamas, kes enam kodumaaga ühenduses ei ole... Meie kõik elame siin laialipillatuna ümberrahvustamise hädas. Lastest räägivad 90 protsenti paremini inglise kui emakeelt. Ja see uskumatu asi on sündinud 7 aasta jook-

sul! Kui see nü edasi kestab, on 30 aasta pärast tuhandeid eestlasist, kes praegu Austraalias elavad, ainult perekonnanimed järgi jäänud. Kes seda ei soovi, see otsigu ühendust kodumaaga ja pidagu meeles, et kõige põlatum inimene naatmas on see, kes oma rahvust salgab ja midagi olla tahab, mis tema ei ole ega olla ei või. Ajalugu on näidanud, et rahva suurus — rahva arv — midagi ei tähenda; püsima jäänud aga on rahvad ja rahvused, kes sõna järele talitasid: „Sina pead oma isa ja ema austama.“

Leht sisaldab koguduse teateid ja ka sõnumeid kodumaa kiriku ja riigi elust. Toimetajaks on koguduse õpetaja K. Gielov.

„Eesti Kirik“.

Buenos-Airese eesti seltsi hoogne tegevus.

Buenos-Airese eesti selts „Estonia“ teutses möödunud aastal õige hoogsalt ja tulemusrikkalt. Juhatus, kuhu kuuluvad hrad A. Luik, A. Hansi, J. Pettai, M. Kollo ja J. Thaaler, on väsimatult tööd teinud.

Suurendati raamatukogu, mis uute raamatute tellimisega nüüd on paisunud kuni tuhande köiteni. Kuna seega iga Buenos-Airese eestlase kohta langeb keskmiselt kolm raamatut, võib ütelda, et teiste väliseestlaste raamatukogude hulgas „Estonia“ oma on üks rikkamaid. Seltsi lugemislauale käivad „Päevaleht“, „Vaba Maa“, „Välis-Eesti“, L.-Am. eestlaste

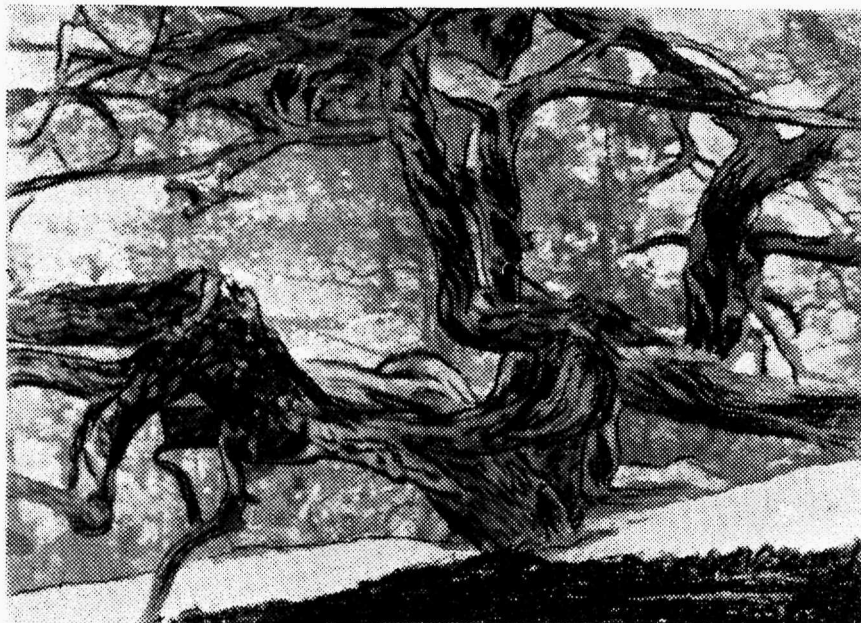
„Meie Kodu“ ning mitmed naisteajakirjad Eestist.

Palju tänu võlgeb „Estonia“ Välis-Eesti Ühingule, kellelt saadud kingitusenu hulk raamatuid.

„Estonia“ pidas möödunud aastal mitu pidu. Perekonnaõhtutel 22. juunil ja 28. septembril esinesid eeskavas seltsi laulukoor eesti lauludega ja tantsutrupp rahvustantsudega. „Suurpäevaks“ kujunes 30. november, mil „Estonia“ pühitses oma 2. aastapäeva, väliseestlaste päeva ja E. Raamatu 400 a. juubelit. Sel mitmekordsel tähtpäeval viibis koos haruldaselt palju eestlasi. Esimees A. Luik avas peo kõnega seltsi senise tegevuse üle, millele järgnes pikem ettekanne konsul Gutmanilt, kes selgitas päeva tähtsust raamatu-aasta ja väliseestlaste seisukohalt. Peo eeskavas järgnesid 3-v. komöödia ja karaktertantsud prl. L. Kerstenilt, kes elukutselise tantsijannana on Buenos-Airese teatris võitnud laialdase tähelepanu.

28. det. korraldati jõuluõhtu, kus jõuluvana salmikesi ütlevatele mudilastele jagas kingitusi ja maiustusi. Jõuluõhtuks oli Buenos-Airese eesti lapsi meeles pidanud ka V.-E. Ühing, saates neile eestikeelset lastekirjandust, mis neile jagati välja.

Läänud aasta kestel „Estonia“ pidas arvult 4 suuremat pidu ja 2 teoõhtut, millest aasta lõpuks jäi sissetulekuna seltsi kassasse 736.55 milreisi. R. P.

Vaatomisväärsusi turistidele Eestis.
Haruldane mänd Saaremaal, n.n. „Madli mänd“.

Mitmesugust.

Välis-Eesti muuseum täie- neb.

Välis-Eesti Ühingu liige Sydneys hr. Leon Erikson saatis Välis-Eesti muuseumile kogu Austraalia putukaid ja roomajaid. Kogu hulgas väärivad erilist tähelepanu kaks suuremat ämblikku, kes loetakse mürgisemateks maailmas. Austraalias kutsutakse neid Junnal-veb Spider. Hr. Erikson saatis ka ämblikupespa, mis on väga kunstipäraselt ehitatud.

Saadetise hulgas oli veel üks Austraalia skorpion „Lychas Marmoreus“, sõjakas sipelgas „Bulldog Ant“ ja kolm ussi.

Cypruse saarel elutsev prl. M. Tendormann kinkis Välis-Eesti muuseumile komplekti Cypruse naiste käsitöid, mis peenelt ja maitsekalt valmistatud.

Ka teistes maailmaosades elavad eestlased lubasid kaasa aidata Välis-Eesti muuseumi täiendamisele.

Riiklik klassiloterii ja väliseestlased.

Et hõlbustada väliseestlastele II riiklikust klassiloteriist osavõtmist, on Välis-Eesti Ühingu paljudel väliseestlaste soovil võtnud endale selles vahetalitaja osa. Et väliseestlased piletilite vahetamisega ei hilineks, ei saada Ühingu pileteid omanikele kätte, kes need siis peaksid kohe iga klassi loosimise järele tagasi saatma ümbervahetamiseks, vaid teatab omanikele piletinumbri ja hoiab piletid Ühingu esimehe notar J. Kristelsteini seifis, kus neid on hõlbust vahetada. Võitude nimekirjad saadab Ühingu kõikidele loosimisest osavõtunule kohe peale loosimist.

Välis-Eesti ühingu teateid.

Välis-Eesti Ühingu juhatus määras Ühingu peakoosoleku tähtaja 17. aprilliks, kell 8 õhtul, Tallinnas, Seltskondlikus Majas, järgmise päevakorraga:

- 1) Avamine ja koosoleku juhatuse valimine.
- 2) Möödunud aasta protokollki kinnitamine.
- 3) Möödunud aasta rahalise ja tegevuse aruannete kinnitamine.
- 4) 1936. a. eelarve ja tegevuse kava kinnitamine.
- 5) Juhatusliikmete ja revideeriva toimkonna valimine.
- 6) Kodukorra muutmine.
- 7) Jooksvad asjad ja läbirääkimised.

Märtsi teisel poolel otsustati pidada ühine koosolek asjastahvatatud ringkondadega diaspooraküsimuste selgitamiseks.

Teatavasti peetakse käesoleval suvel Tallinnas V Soome-Ugri Kultuurkongress. Sellest võtab Ühingu osa välisõimu harastusringis. Kongressil lubas referaadiga esineda Ühingu liige Villem Ernits teemal: „Koostöö võimalustest välissoomeugrilaste keskel“.

Ühingu liikmeteks võeti vastu:

Gutman, Olga, konsulaadi sekretär, Brüssel.

Kesküll, August, kaugesõidu kapten, Tallinn.

Kivi, Elisabet, Jokohama, Jaapan.
Kopper, Valentin, äriteenija, Tallinn.

Lakk, Taavet, ärimees, Tallinn.

Lepik, Martin, kindlustusseltsi juhataja, Tallinn.

Malin, Eduard, meremees, New York.

Tofer, Anatol, ärimees, Tallinn.

Vompa, Theodor, kauges. kapten, Stockholm.

Kursside sedel.

Väliseestlaste soovil hakkab „Välis-Eesti“ toimetus avaldama ülevaateid meie rahaiüksuse vahekorras välisvahuutaga, et võimaldada väliseestlastel kontakti pidamist kodumaa majanduseluga.

Käesoleval aastal Tallinna fondibörsil ei ole noteeritud suuremaid kursikõikumisi. Aasta algul langes USA dollar mõne punkti võrra. Teatavasti on meie raha juba aastaid inglise naelsterlingi alusel. Kui möödunud aastal Eesti Pank ei suutnud clearing-kokkuleppe tõttu rahuldada vajalikul määral vahutanõudmisi, siis on olukord käesoleval aastal palju lähedam. Sellele on mõjukalt kaasa aidanud Eesti väliskaubanduse suurenemine möödunud aastal, mis ületab tunduvalt teiste Balti riikide väliskaubanduse.

Toome sinjuures 16. märtsil Tallinna fondibörsil noteeritud tähtsamate rahaiüksuste kursisedel:

	Ost	Müük
London	Ekr. 18.11	18.35
New York	„ 3.63	3.71
Canberra (Austraalia)	„ 13.50	14.70
Pariis	„ 24.15	24.45
Berlin (clearing)	„ 135.—	138.50
Helsingi	„ 7.98	8.10
Stokholm	„ 93.40	94.60
Rüa (clearing)	„ —.—	118.80
Rüa (sularaha)	„ 87.—	90.—

Vastutav- ja tegevtoimetaja: Ed. Riisman. Talitusjuht: B. Tiido.

Toimetus: J. Jaik, A. Nippak ja B. Tiido.

Ajakiri „Välis-Eesti“ ilmub Tallinnas iga kuu kord. Tellimisehind: välismaal § 1.— aastas; Eestis, Lätis, Soomes ja Leedus Ekr. 2.50 aastas.

Väljaandja: Välis-Eesti Ühingu, V-Posti 8, ehk postkast 100, Tallinn. Telef. 426-60. Tallinnas, 17. märtsil, 1936.

O.ü. „Vaba Maa“ trükk Tallinnas, 1936.

**KÕRGE KVALITEET,
ÜLETAMATA MAITSE,
HUVIKÜLLANE PAKEND**

on Eestis vanima

A.-S.

kakao-, shokolaadi- ja
kompvekitehase

A. Brandmann

Tehas ja peakontor:
Tallinn, V. Tartu 4/6.
Tel. 458-82, 470-45.

Osakonnad:
Tartu, Ülikooli 36.
Tel. 11-80.
Rakvere, Turuplats 2.
Tel. 3-21.

TOODANGU OMADUSED.

NÕUDKE KÕIKJAL MEIE SAADUSI!

Külastage

restoran-öölokaali

O. K.

Suur Karja 18.

Iga päev kella 11—4

rootsi eine

Maitsvad lõunad kella 1—5.
Lõunamuusika kella 2—4,
mängib Kirillovi kvintett.

Igal õhtul suur kabaree

kohvikut

(Konservatooriumi kõrval).

Igal õhtul kella 1/2 8 kuni
1/2 12 mängib tujuküllane
populaarseks saanud

Kirillovi kvintett.

OSCAR STUDE, Tallinnas

Asutat. 1882 a.

EKSPEDITSIOONI ÄRI.

Inkasso — Kinnitamine — Laeva-
agendid.

Oma puksiirid ja laod raudtee
ühendusega. — Oma autopark.

Koninklijke Nederlandsche Stoomboot
Maatschappij, Amsterdam, esindaja. —

Osakonnad:

Pärnus, Pühavaimu 8.

Tartus, Ülikooli 44.

Valgas, Maleva 2.

Viljandis, Lossi 8.

Telegr. aadress igas kohas: „Studeos“.

Väliseestlased

olge alalises ühenduses kodumaaga!

Kõige kindlamini seob Eesti ajalehtede tellimine. Meie suur-
kirjastuse väljaannetest leiab iga väliseestlane omale kohase.

VABA MAA

on äripäiviti ilmuv iseseisev informat-
siooni leht. Kodu- ja välismaa sõnumeid
täiendavad ülesvõtted. Nimekad juhtkir-
janikud käsitavad elavamaid päevaküsi-
musi. Gori vaimukad karikatuurid. „Vaba
Maa“ poliitilist sihikindlust hinnatakse.
„Vaba Maa“ on ka sisukaim ajaleht. Tel-
lides välismaale 1.15 dollarit kuus.

MAA H'Ä'L

on kolm korda nädalas ilmuv maarahva
ajaleht. Peale päevuudiste edasiandmise
paneb erilist rõhku talupidamise uuen-
dustele ja selle tulusamaks muutmisele.
Annab tasuta nõu arstimise, juriidilise ja
tehniliste küsimuste üle. Tellimishind välis-
maale —.35 dollarit kuus.

**Tellimised saata: „VABA MAA“
peatalitus, Tallinn, Estonia.**

RAHVALEHT

on huvitav nagu elu ise. Toob kolm korda
nädalas seda, mis teistel silmapaari va-
hele jääb. Pildirohkem ajaleht Eestis.
„Rahvaleht“ on alati elav, värskel ja hu-
vitav. Tellides kolmeks kuuks 1.15 dollarit.

ESMASPÄEV

on eeskujulik nädallehtede seas. Toob
mitmekesiseid lühemaid ja pikemaid kir-
jutisi piltidega, annab ülevaatliku kokku-
võtte kodumaa elust. Rohkesti nalja ja
karikatuure. Tellides kuueks kuuks —.90
dollarit.

PEREKONNALEHT

on hea jutuajakiri. Ilmub kord nädalas
paljude värvitrükis piltidega. Toredaid
lühijutte ja järgnevaid põnevaid romaane.
Palju nalja ja ajaviiteks peamurdmist.
Tellides kuueks kuuks 1.45 dollarit.

Kindlustusselts

„EKS MAJA“

Asut. 1866. a.

Suurim ühistegelise kindlustusettevõtte

TOIMETAB:

tule-, elu-, noorte-, murdvar-
guse, klaasi- ja kodulooma

KINDLUSTUSI.

Soodsad tingimused, kindel vastu-
tus, õiglane kahjude likvideerimine.

Juhatus ja peakontor:

TALLINN, LAI T. 1, OMA MAJAS

Kontor:

Harju t. 29, Tallinna Majaomanike Pangas

**Osakonnad: Tartus, Viljandis, Val-
gas, Rakveres ja Petseris.**

MAJAOMANIKE KREDIITPANK

Ü.-P.

Tallinn, Valli 10. Telefon 426-69.

Pank toimetab kõiki pan-
gaoperatsioone. — Panga
juures Kinnitus a.s. „EESTI
LLOYDI“ agentuur.

Pank avatud kella 9–2.

Kevad -
Noorus -
Flu - ...

Iga

naine on ilus,

kui ta on hästi riietatud.

Kuid ainult sobivas riietuses... Eesti naisele tahab siin jõudu mööda abiks olla suurim kodumaa tekstiil vabrik

A. S. C. Kilgas,

soovitades oma valmistatud moodsaid kleidi- ja mantliriideid, Cotton-sukki ja sokke, trikoopesu, spordi- ja ujumisetrikoosid jne.

Vabrik: Tallinn, Volta 3.

